

ΚΑΛΑΡΥΤΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΕΚΔΟΤΙΚΗΣ ΤΟΥ ΠΑΤΡΙΩΤΙΚΟΥ ΣΥΝΑΓΕΣΜΟΥ ΚΑΛΑΡΥΤΙΩΝ "Η ΠΙΝΔΟΣ" ΙΩΑΝΝΙΝΑ

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ-ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 1990 * ΑΡΙΘ. ΦΥΛΛΟΥ 31 * ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ 1985 Δ/ΝΣΗ: ΛΑΜΠΟΒΙΤΙΑΔΗ 3 Τ.Κ. 453 33 — ΙΩΑΝΝΙΝΑ

Ο ΨΥΧΙΚΟΣ ΤΗΣ ΚΟΣΜΟΣ

Η ΚΑΛΑΡΥΤΙΩΤΙΣΣΑ ΜΗΤΕΡΑ

Γράφει ο ΙΩΑΝΝΗΣ Γ. ΘΕΟΧΑΡΗΣ, Λυκειάρχης

Τα «Καλαρυτιώτικα Νέα» με το προηγούμενο 30ο φύλλο τους έκλεισαν 5 (πέντε) χρόνια εκδοτικής παρουσίας. Γιορτάζοντας τα γενέθλια της εφημερίδας μας προσφέρουμε με το άρθρο μας την πρώτη σεβάσμια ανθοδέσμη στη χρυσοχέρα Καλαρυτιώτισσα μητέρα, ελάχιστο φόρο τιμής και σεβασμού για όσα έχει προσφέρει στην προκοπή μας.

Οι αόρατοι θησαυροί της ψυχής, της καρδιάς, του εσωτερικού κόσμου, αυτής της ευγένειας, που μας χαρακτηρίζει πραγματικούς ανθρώπους, χρήσιμους στον εαυτό μας στο κονάκι μας και στη κοινωνία συναντιούνται αστραφτεροί στη σεμνοτητά τους και στην αξιάδα της Καλαρυτιώτισσας μητέρας.

Η ψυχική της δομή διαμορφώθηκε κοντά στην πίστη της στο Θεό, την εμπειρική συμμετοχή στην ορθοδοξία και στην μητρότητα, γιατί σ' αυτή απέκτησε το πνεύμα της αφοσίωσης και της αυτοθυσίας και τη ζωή στη φύση.

Ήταν και είναι «Η μάνα με τα πολλά παιδιά», κατά κανόνα και η προσφορά της στη οικογένεια είναι ηρωική και αφανής. Παρά ταύτα η Καλαρυτιώτισσα μητέρα ήταν γυναίκα και άντρας, αρχοντονοικοκυρά, καλομένα στο σπιτικό, άντρας στο βιός και στη ζωή των ξωμάχων. Όταν λέμε σπιτικό, δεν εννοούμε μόνο την καθαριότητα, τη μαγειρική, γενικά τη λειτουργική ατμόσφαιρα του σπιτιού, αλλά την καλή σύζυγο, που στηρίζει ψυχικά τον άντρα της και την στοργική μητέρα, που βγάζει τα παιδιά της χρήσιμους ανθρώπους στη βασανισμένη κοινωνία μας.

Τι ευφροσύνη σκορπίζουν στα βλαστάρια της τα νανουρίσματα της. Θυμίζουμε μερικά:

«Κοιμήσου αστρί κοιμήσου αυγή, κοιμήσου νιό φεγγάρι,

κοιμήσου, που να σε χαρεί ο νιός, που θα σε πάρει»

«Κοιμήσου και παρήγγειλα στη πόλη τα χρυσά σου,

στη Βενετία τα ρούχα σου και τα διαμαντικά σου»

«Κοιμήσου συ παιδάκι μου, κι εγώ σε νανουρίζω

κι' εγώ την κούνια σου κουνώ, γλυκά να σε κοιμίζω»

Θύμισα λίγα απ' τα πολλά νανουρίσματα, που κοιμίζει και κοιμίζει στη σαρμανίτσα (κούνια) η Καλαρυτιώτισσα καλομένα το αγγελούδι της. Είναι πολλά κι όμορφα άλλα γνωστά στο Πανελλήνιο κι άλλα τοπικά, που οι ψυχικές χορδές της συνθέταν γλυκά γλυκά κάτω απ' το φως του ήλιου της Πίνδου μας, που άφηναν τα φύλλα της σκαμνιάς να διαβούν το παράθυρο και να μας κάνουν παρέα στο γλυκοβήνι.

Στη βεβαρημένη από το άγχος, τα απωθημένα και το στρέψ κοινωνία μας η Καλαρυτιώτισσα μητέρα ζώντας ακόμη την παραδο-

σιακή, την αυθεντική παραδοσιακή ατμόσφαιρα δημιούργησε ένα κεντρομόλο ψυχικό κόσμο με κέντρο τα παιδιά, τον άντρα της, το βιός της. Κι αυτά σε μιά εποχή, που φυγόκεντρος άνεμος του καιρού μας διώχνει την μητέρα μακριά απ' το σπίτι της στα «κέντρα», όπου προσπαθεί να γεμίσει το ψυχικό της κενό, αλλά δυστυχώς το διευρύνει.

Πως να λησμονήσουμε τις επισκέψεις τις επίσημες γιορτές στις ονομαστικές γιορτές

του Αϊ-Νικόλα, του Αϊ-Βασίλη κλπ στους συγγενείς, στους φίλους, στους συγχωριανούς. Τότε βγαίνανε απ' τα σεντούκια τα μάλινα αριστουργήματα των χρυσών χειρών της και κάνανε και το φτωχότερο σπίτι παλάτι! Αλλά όλα με σειρά, με τάξη, με σεβασμό σ' όσα βγαίνανε. Το πρωί γίνονταν οι επισκέψεις από τους άντρες σ' όσους γιόρταζαν και το απόγευμα από τις γυναίκες. Τι όμορφος, τι σηματοδιακός κόσμος! Εσωτερική πορεία ιστορικής διαμόρφωσης.

Εκτός απ' τις επίσημες επισκέψεις, όταν οι δουλειές του σπιτιού και του βιού επέτρεπαν, γίνονταν επισκέψεις στους στενούς συγγενείς και τους γειτόνους. Μικρά μας κουβαλούσε η μητέρα μας στην πλάτη της, τυλιγμένους με το σπαλέτο, τις κρύες ώρες του χειμώνα. Στον κόρφο της είχε στερεωμένη την φούσκα με την τουλούπα από ρούντο μαλλί, που έγενε για τα πάντα... Ακούραστα χέρια, χρυσά, μαλαματένια χέρια, που στη γόνιμη σιωπή η κορυφαία υπαρέξη της μορφοποιούσε

την ύλη και ανέσταινε τα όνειρα. Το εκκρεμές της ζωής κρέμεται από την ανάγκη, αλλά μετατοπίζεται απ' το συναίσθημα και την ψυχή.

Στα παλιά τα χρόνια η ηρωίδα Καλαρυτιώτισσα μητέρα, μολογάνε οι παλιοί, έχει γεννήσει η δόλια μόνη στο λόγγο. Ετοιμόγεννη, αφού έχει κόψει με το τσεκούρι ή το κασάρι τα ξύλα κι είχε έτοιμο τα ξαλίκι της την έπιασαν οι πόνοι για γέννα. Γύρω της ο Θεός και τ' αγριοπούλια, πουθενά ψυχή για να της δώσει χέρι βοήθειας. Κοντά στη ρίζα του πουνταριού ξεγεννούσε και έπερνε το βλαστάρι της στη ποδιά και τα ξύλα στη πλάτη και πορεύονταν ευτυχισμένη στο σπίτι της. Τι κουράγιο, τι μεγαλειό ψυχής! Πράγματι αυτές οι μνήμες αγάπης και στοργής φέρνουν δάκρυα στα μάτια. Μαρτυρούν δυσέυρετες ανθρώπινες παρουσίες αξίας.

Με τον καιρό, όταν μεγάλωναν τα παιδιά για το σχολείο, μεγάλωναν και οι έγνοιες. Τα στραγαλιανά και τ' αηδόνια της σκαμνιάς, που φώλευαν στα κλαδιά, συχνά το θύμιζαν. Την ώρα για το σχολειό σήμαινε η καμπάνα του Αϊ-Νικόλα, πνοή ζωής και ανάστασης στο Θεό. Μέσα στην υφαντή τσάντα, έργο της Καλαρυτιώτισσας μητέρας απ' τον αργαλειό, έργο και όραμά της, με το αναγνωστικό, την πλάκα με το κοντύλι και δύο τετράδια: ένα αντιγραφής κι ένα αριθμητικής με κουτάκια κάναμε το σταυρό μας και με την ευχή της μάνας μας, που μας ξεπροβοδούσε συγκινημένη με τις σκέψεις: «Θα γίνει το παιδί μου τίμιος, εργατικός και άξιος στη ζωή, δηλαδή άνθρωπος με πραγματική ανθρωπιά...» Αυτή έκανε το χρέος της με το παραπάνω στην αύρα της Πίνδου μας, που μας χαιρέτιζε με το πρώτο φως της ημέρας. Σηματοδιακὰ ξεκινήματα!

Ποιός να ξεχάσει τις μοναδικές υφαντές τσάντες του σχολείου. Μάλλινες αργαλίσσιες, από έγχρωμα νήματα,

βαμμένα από τις ρίζες, τα βόνατα κ.ά φυσικά ανεξίτηλα χρώματα. Εικονίζαν στη μία πλευρά το σταυρό, σε βυζαντινό σχέδιο, αθάνατη παράδοση! Στις άλλες παρίσταναν διάφορες συνθέσεις ανάλογα με το μεράκι της κάθε νοικοκυράς: Σκυλάκια, πατιά κ.ά. Η Καλαρυτιώτισσα μάνα είχε στις φλέβες της την αισθητική, την ομορφιά, κληρονομιά απ' την μητρότητα, την Ορθοδοξία και την ζωντανή παράδοση, που δεν ήταν κούφιας κουβέντας, αλλά τρόπος και μόχθος ζωής. Ήταν ψηλά ανεβασμένη στα σκαλιά της ζωής κι αγνάντευε μακριά τις μακρινές λάμψεις της προκοπής που ξεκινάνε από μέσα μας, την ψυχή μας.

Η Καλαρυτιώτισσα κυρά, με όλη την σημασία της λέξεως, δεν ικανοποιούνταν ποτέ με το ταρινό, το συνηθισμένο, το ίδιο και το ίδιο. Είχε πάθος με την αναζήτηση του νέου. Η παρουσία της στη αισθητική θέση ήταν βιωματική και έντονη. Η φαντασία της είχε πάντοτε φτερά και πετούσε ψηλά και τα χρυσά

Συνέχεια στη σελ. 2

Η ΚΑΛΑΡΡΥΤΙΩΤΙΣΣΑ ΜΗΤΕΡΑ

Συνέντευξη από 1η σελ.

της χρέια την πραγματοποιούσε. Πηγή της πάντοτε ο εσωτερικός κόσμος, που μορφοποιεί τις σκέψεις της. Αν τύχαινε και βρισκόσουν τις ηλιόλουστες ημέρες, που οι άλλες δουλειές επέτρεπαν να αερίσει τα έργα των χειρών της, που είχε με τάξη στα σεντόνια και τους γιούλους στις ευρύχωρες αυλές έμμενες άναυδος. Η μέθεξη με το ποινόν του μεγαλείου της ψυχής της ήταν άμεση. Συνθέσεις μοναδικές σε μπάιντες, φλοκάτες, κλιμα κ.ά σε χρώματα και αποχρώσεις δανεισμένες από τις ομορφιές των λουλουδιών της φύσης. Ένταση ζωής στον αισθητικό τόμο, που συγκινούν τους δύσκολους θαυμαστές και τους προσφέρουν υψηλούς κραδασμούς χαράς.

Πολλές φορές δεν προλάβαινε να τα συμμαίσει με τάξη, με μεράκι, για τί είχε και τα παιδιά να συμμαίσει, να φροντίσει, να ταίσει και την έπερνε η φεγγαρόλουστη νύχτα στο κομμάτι. Η αυλή γινόταν κομμάτι από όνειρο. Το σπιτικό λες και το υπηρετούν νεράιδες. Τα αστεία του ασυνήθιστου ουρανού μάταια προσπαθούν να χαμηλώσουν να χαρούν ζωντανά έργα από χρυσοχέρες γυναικείες εξομαλύν.

Ο κόσμος κάθε εποχής και της δικής μας διαμορφώνεται από την ψυχική αρχοντία της γυναίκας. Η βαθύτερη γνώση του ψυχικού της κόσμου είναι επιτακτική ανάγκη, ιδιαίτερα της Καραρρυτιώτισσας γυναίκας, που είναι «το μετόχι του ουρανού» στο σπιτικό μας. Οι λίγες γραμμές δεν αποδίδουν το μεγαλείο της, αλλά τολμούν να θυμίσουν το θέμα. Η Καραρρυτιώτισσα μητέρα έβγαλε στην ζωή προσωπικότητες, λεβέντες, επιστήμονες, βιομήχανους, εμπόρους, αργυροχρυσόχοους διεθνούς ακτινοβολίας, τσελιγγάδες, τσοπάνους, γενικά ανθρώπους με αξία και αξιοπρέπεια. Την χαίρομαστε, την τιμούμε, την σεβόμαστε, την λατρεύουμε, γιατί διαθέτει ψυχική αρχοντία και σεμνή ομορφιά που θυμίζει ανάμνητα της κλασικής αρχαιότητας.

Τα παραπάνω ας είναι ένα μπουνκέτο ζαμπάνια, ελάχιστη τιμή και χρέος για όσα πολλά της χρωστάμε.

ΙΩΑΝΝΗΣ Γ. ΘΕΟΧΑΡΗΣ

Από την ελληνική παράδοση

Το Χριστουγεννιάτικο τραπέζι

Κ. ΡΩΜΑΙΟΥ

Από το πλήθος των Χριστουγεννιάτικων εθίμων, θα πάρουμε μόνο μερικά, σχετικά με την ετοιμασία του τραπέζιού της γιορτής.

Αν τη μέρα των Χριστουγέννων ανοίξει μια αυλαία και μας δείξει μια τραπέζια ενός αγγλικού π.χ. σπιτιού, εκείνο που οπωσδήποτε θα ιδούμε στερεότυπο, θα είναι μια καλοθερμμένη και καλοψημένη γαλοπούλα, που θα καμαρώνει με συναίσθηση μεγαλοπρέπειας πάνω στη μέση του τραπέζιού. Ο νοικοκύρης του σπιτιού θ' αρχίσει έπειτα να κόβει και να μοιράζει κομμάτια στο κάθε πιάτο. Ας κλείσει τώρα η αυλαία εκείνη και ας ξαναοιχτεί σε λίγο, δείχνοντας ένα νέο σκηνικό. Χρόνος η ίδια Χριστουγεννιάτικη μέρα, τόπος όμως ένα οποιοδήποτε ελληνικό χωριό. Έχουν χτές περάσει τα παιδιά που, αφηρώντας την παγωνιά, ήρθαν στο σπίτι που βλέπετε και είπαν τα κάλαντα. Η νοικοκυρά τα καλοδέχτηκε και τα φίλεψε, και εκείνα είπαν τραγουδιές τις ευχές και τα παινέματα μαζί με το μεγάλο νέο πως γεννήθηκε ο Σωτήρας. Σήμερα είναι μεσημέρι, ώρα φαγητού.

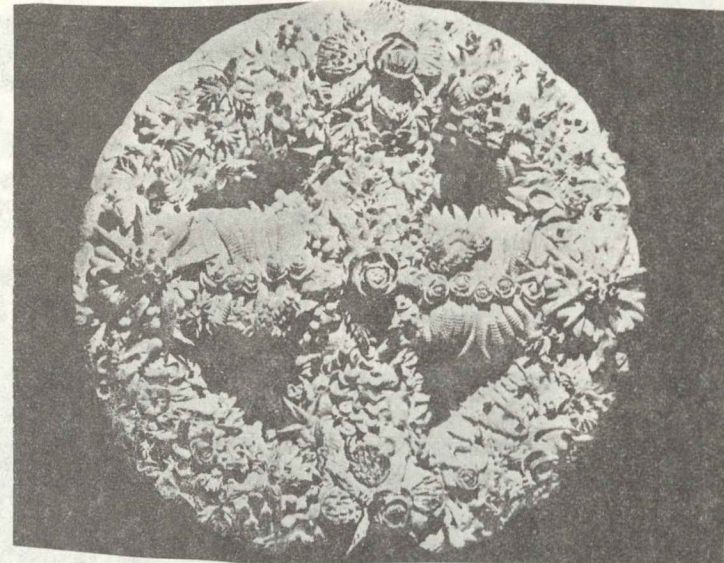
Πάνω στο τραπέζι υπάρχει χοιρινό κρέας, άλλο ψητό και άλλο φτιαγμένο εντράδα. Χτές ήταν τα «Χειροσφάγια», που γίνονται τα Χριστούγεννα ή Απόκριες και που σίγουρα διατηρούν κάτι τελετουργικό και λατρευτικό από τις αρχαίες θυσίες προς τιμή της Δήμητρας, θεάς της γεωργίας και προστάτιδας των θεομορφιών και των «Θεσμών», που έχουν σχέση με τα χοιρίδια. Ήταν λοιπόν έθιμο να σφάζουν χτές το χοιρινό που το έτρεφαν ένα χρόνο σχεδόν. Το ετοίμαζαν για την σημερινή μέρα. Ένα μεγάλο κόκαλο από το χοιρινό εκείνο φαίνεται τώρα κρεμασμένο στο τζάκι. Αστείο δείχνει, μα την αλήθεια, στη θέση εκείνη, μα κανείς δε το έπαιρνε παλαιότερα για αστείο. Είναι εκεί για γούρι. Άλλοτε οι παπουδές μας το πίστευαν απλό δυνατό, γιατί ήταν φύλακας εκεί, φύλακας που δεν άφηνε τις νύχτες τους Καλικαντζάρους να κατέβουν από την καμινάδα και να τα κάμουν όλα άνω κάτω μέσα στο σπίτι.

Ωστόσο το χοιρινό κρέας δεν είναι σήμερα απαραίτητο. Το σπίτι πορεύεται και χωρίς αυτό. Αλλού συνήθειζαν να σφάζουν όρνιθα, αλλού κατσίκι. Το σύμβολο λοιπόν εδώ στην Ελλάδα δεν είναι σήμερα το «ψωμί». Σε τούτη την χώρα, που αιώνες ολόκληρους οι κάτοικοι της είχαν αγαπημένη και κοσμοσωτήρια θρησκεία τους την πανάρχαιη της Ελευσίνιας Δήμητρας, το ψωμί εξακολουθεί να μας είναι το κύριο, το πρώτο και το ιερό, σύμβολο της ζωής μας. Το σεβόμαστε όσο τον ίδιο τον Θεό, γιατί ενός Θεού είναι σύμβολο. Πάνω στο ψωμί ορκιζόμαστε. Μπουκιά από το κομμάτι μας δεν αφήνουμε, γιατί όποιος την πάρει και την φάει, μαζί μ' αυτήν παίρνει και την δύναμή της, έτσι μας δίδαξαν και μας φόβισαν μικρά παιδιά οι μπερές μας. Δεν το πετούμε το ψωμί ποτέ, ενώ δικαιολογείται να κάνουμε τούτο με οποιαδήποτε άλλο μαγειρεμένο φαγητό. Ούτε και περιφρονούμε με λόγο ή έργο το ψωμί, γιατί είναι η μεγαλύτερη αμαρτία, γιατί τότε αμελλήκη ξεσπά πάνω στα κεφάλια μας η μεγαλύτερη θείκη κατάρα και θα 'ρθει ημάρτια που θα λιμάρει και θα ποίμε «το ψωμί ψωμάκι». Τόσο το σεβόμαστε το ψωμί, ώστε σε μερικά ελληνικά μέρη, προσέχουν ιδιαίτερα να μην κάθονται με την πλάτη γυρισμένη κατά τα ψωμά του σπιτιού, αραδιασμένα στο ράφι του τοίχου.

Όλα αυτά είναι μερικές μόνο από τις πολλές ανάλογες περιπτώσεις που υψώνουν «τον σίτον» σε ιερό σύμβολο της καθημερινής μας ζωής. Για τούτο και δεν υπάρχει Χριστουγεννιάτικο τραπέζι σε σπίτι ελληνικό, χωρίς να έχει το απαραίτητο «Χριστόψωμο». Δεν εί-

σφαγμένο ζώο, που εδώ ποικίλει και δεν είναι σταθερό, όπως σταθερό είναι στην Αγγλία. Αλλού πρέπει ν' αναζητηθεί το σημεινικό κέντρο του λατρευτικού ιδανικού.

Πραγματικά, εκείνο που εδώ έχει ιδιαίτερη σημασία τη μέρα τούτη των Χριστουγέννων, δεν είναι το ειδικό φαγητό, αλλά το ειδικό

«ψωμί». Σε τούτη την χώρα, που αιώνες ολόκληρους οι κάτοικοι της είχαν αγαπημένη και κοσμοσωτήρια θρησκεία τους την πανάρχαιη της Ελευσίνιας Δήμητρας, το ψωμί εξακολουθεί να μας είναι το κύριο, το πρώτο και το ιερό, σύμβολο της ζωής μας. Το σεβόμαστε όσο τον ίδιο τον Θεό, γιατί ενός Θεού είναι σύμβολο. Πάνω στο ψωμί ορκιζόμαστε. Μπουκιά από το κομμάτι μας δεν αφήνουμε, γιατί όποιος την πάρει και την φάει, μαζί μ' αυτήν παίρνει και την δύναμή της, έτσι μας δίδαξαν και μας φόβισαν μικρά παιδιά οι μπερές μας. Δεν το πετούμε το ψωμί ποτέ, ενώ δικαιολογείται να κάνουμε τούτο με οποιαδήποτε άλλο μαγειρεμένο φαγητό. Ούτε και περιφρονούμε με λόγο ή έργο το ψωμί, γιατί είναι η μεγαλύτερη αμαρτία, γιατί τότε αμελλήκη ξεσπά πάνω στα κεφάλια μας η μεγαλύτερη θείκη κατάρα και θα 'ρθει ημάρτια που θα λιμάρει και θα ποίμε «το ψωμί ψωμάκι». Τόσο το σεβόμαστε το ψωμί, ώστε σε μερικά ελληνικά μέρη, προσέχουν ιδιαίτερα να μην κάθονται με την πλάτη γυρισμένη κατά τα ψωμά του σπιτιού, αραδιασμένα στο ράφι του τοίχου.

Όλα αυτά είναι μερικές μόνο από τις πολλές ανάλογες περιπτώσεις που υψώνουν «τον σίτον» σε ιερό σύμβολο της καθημερινής μας ζωής. Για τούτο και δεν υπάρχει Χριστουγεννιάτικο τραπέζι σε σπίτι ελληνικό, χωρίς να έχει το απαραίτητο «Χριστόψωμο». Δεν εί-

ναι κοινό καρβέλι τούτο, όπως τα τόσα άλλα. Γίνεται με ειδική προετοιμασία. Το σχήμα του δεν είναι σταθερό, γιατί άλλοτε παίρνει το σχήμα καρβελιού και άλλοτε το σχήμα μεγάλου ψωμιού, που ψήνεται μέσα στο ταψί. Σε όλες όμως τις περιπτώσεις ένα έχει σταθερό γνώρισμα, ότι αλείφεται απάνω με κρόκο αυγού και ότι το

το πρώτο απ' όπου θα αρχίσουν την ώρα του Χριστουγεννιάτικου φαγητού, είναι το Χριστόψωμο. Ο τρόπος αλλάζει από μέρος σε μέρος, ο χαρακτήρας όμως που συνοδεύει την πράξη, δεν αλλάζει. Παραμένει πάντα ευλαβικός. Σ' όλα τα μέρη, ο πατέρας, ο στυλός του σπιτιού και ο ιεροφάντης της οικογενειακής λατρείας, στανώνει πρώτα με το μαχαίρι το Χριστόψωμο και λέει την καθιερωμένη ευχή: «Χρόνια πολλά και του χρόνου!» Υστερα κόβει το ψωμί και μοιράζει στον καθένα από μία φέτα. Σε τέτοια ώρα δεν λησμονούν και τους άλλους, και τους ξετιμένοντες δικούς και τους ξένους αλλά πιά φτωχούς. Ένα μάλιστα από τα πρώτα και τα πιο καλοδιαλεγμένα κομμάτια το ξεχωρίζουν για τον πρώτο ζητιάνο που θα τύχει να περάσει από το σπίτι τους. Ας πάρει και εκείνος από το γούρι του σπιτιού τους, να δει η μαύρη φτώχεια του και καλύτερες μέρες.

Σε μερικούς τόπους της Ρούμελης καρτερούν στα σπίνια να περάσει πρώτα ο παπάς. Τότε το Χριστόψωμο παίρνει τη θέση ιερού ιεροσχεδίου. Ενώ ο παπάς διαβάζει την ευχή, οι άντρες του σπιτιού πίνουν όλοι με το δεξί τους χέρι το Χριστόψωμο και το σπινάκι τους. Τελειώνοντας ο παπάς το παίρνει και το βάζει πάνω στο κεφάλι του. Κρατώντας τότε το Χριστόψωμο από τις δύο του άκρες το τσακίζει. Στιγμή κατάλληλη για προφητεία. Αν το κομμάτι που κρατάει ο παπάς στο δεξί του χέρι είναι μεγαλύτερο, πάλι, πέρασε ο πολύς χειμώνας και θα γλιτώσουν τα καμήνα τ' αρνία και τα κατσικάκια της χρονιάς. Αν όμως τύχει το μεγαλύτερο κομμάτι να βρεθεί προς τ' αριστερό χέρι, κακά θα πάει η χρονιά και για τα ζωντανά και για τα γεννήματα. Ο άνθρωπος όπως βλέποντας, δεν χάνει ποτέ την ευκαιρία να ψάξει για ν' ανακαλύψει κάτι θετικό από το αρβείο μέλλον.

Υπάρχουν ακόμη μέρη, όπου και στα μικρότερα κούλουρια δίνουμε σχήματα με ανάλογο συμβολισμό. Πλάθοντας κούλουρια, φτιάχνουν π.χ. το σχήμα που έχει ο ζυγός του αλε-

τριού τους. Το σύνεργο τούτο, που αναγκάζει τα βόδια να οργάνουν πειθαρχικά και που εξασφαλίζει έτσι το ψωμί της φαμελιάς, το σέβονται τόσο πολύ ώστε ακόμη και το Χριστοκύβητο που παριστάνει το ζυγό το θεωρούν ιερό σύμβολο και το κρεμούν στον τοίχο του σπιτιού, φυλάγοντάς το ολόκληρη την χρονιά και με πολύ σεβασμό.

Το πρώτο απ' όπου θα αρχίσουν την ώρα του Χριστουγεννιάτικου φαγητού, είναι το Χριστόψωμο. Ο τρόπος αλλάζει από μέρος σε μέρος, ο χαρακτήρας όμως που συνοδεύει την πράξη, δεν αλλάζει. Παραμένει πάντα ευλαβικός. Σ' όλα τα μέρη, ο πατέρας, ο στυλός του σπιτιού και ο ιεροφάντης της οικογενειακής λατρείας, στανώνει πρώτα με το μαχαίρι το Χριστόψωμο και λέει την καθιερωμένη ευχή: «Χρόνια πολλά και του χρόνου!» Υστερα κόβει το ψωμί και μοιράζει στον καθένα από μία φέτα. Σε τέτοια ώρα δεν λησμονούν και τους άλλους, και τους ξετιμένοντες δικούς και τους ξένους αλλά πιά φτωχούς. Ένα μάλιστα από τα πρώτα και τα πιο καλοδιαλεγμένα κομμάτια το ξεχωρίζουν για τον πρώτο ζητιάνο που θα τύχει να περάσει από το σπίτι τους. Ας πάρει και εκείνος από το γούρι του σπιτιού τους, να δει η μαύρη φτώχεια του και καλύτερες μέρες.

Σε μερικούς τόπους της Ρούμελης καρτερούν στα σπίνια να περάσει πρώτα ο παπάς. Τότε το Χριστόψωμο παίρνει τη θέση ιερού ιεροσχεδίου. Ενώ ο παπάς διαβάζει την ευχή, οι άντρες του σπιτιού πίνουν όλοι με το δεξί τους χέρι το Χριστόψωμο και το σπινάκι τους. Τελειώνοντας ο παπάς το παίρνει και το βάζει πάνω στο κεφάλι του. Κρατώντας τότε το Χριστόψωμο από τις δύο του άκρες το τσακίζει. Στιγμή κατάλληλη για προφητεία. Αν το κομμάτι που κρατάει ο παπάς στο δεξί του χέρι είναι μεγαλύτερο, πάλι, πέρασε ο πολύς χειμώνας και θα γλιτώσουν τα καμήνα τ' αρνία και τα κατσικάκια της χρονιάς. Αν όμως τύχει το μεγαλύτερο κομμάτι να βρεθεί προς τ' αριστερό χέρι, κακά θα πάει η χρονιά και για τα ζωντανά και για τα γεννήματα. Ο άνθρωπος όπως βλέποντας, δεν χάνει ποτέ την ευκαιρία να ψάξει για ν' ανακαλύψει κάτι θετικό από το αρβείο μέλλον.

Επι τούτοις, Διατελούμεν Μετ' ευχών και πολλής εν Κυρίω αγάπης Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ

+ Ο Δρυϊνούπολεως, Πωγωνιάς και Κονίτης ΣΕΒΑΣΤΙΑΝΟΣ.

ΓΡΑΦΟΥΝ ΓΙΑ ΤΑ ΠΕΝΤΑΧΡΟΝΑ ΤΗΣ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑΣ ΜΑΣ

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΔΡΥΪΝΟΥΠΟΛΕΩΣ-ΠΩΓΩΝΙΑΝΗΣ & ΚΟΝΙΤΗΣ

Εν Κονίτη τη 20η Νοεμβρίου 1990.

Κύριον Ιωάννην Γ. Θεοχάρην Λυκαίωρχην Δωδώνης 21 452 21 ΙΩΑΝΝΙΝΑ

Αγαπητέ κ. Θεοχάρη,

Ευχαρίστως λαμβάνω την εφημερίδα σας «ΚΑΛΑΡΡΥΤΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ» και ολοψύχως σας συγχαίρομαι, διότι επιτύχατε - παρ' όλες τας δυσκολίας, που αντιμετωπίζει μία επαρχιακή εφημερίς - με την εκάστοτε εκλεκτήν ύλην, να την κρατήσετε πολύ υψηλά, αναδεικνύοντάς την έπαλξι εθνική και σχολείον εθνικού φρονηματισμού.

Όθεν, συγχαίροντες και υμάς και τον εν Ιωαννίνους Λογιστήν Σύνδεσμον Καραρρυτιών «Η ΠΙΝΔΟΣ», επί της συμπληρώσει πέντε ετών από της εκδόσεως της ευχόμεθα συνέχισιν του ωραίου αγώνος σας, επί πολλάς πενταετίας, επ' αγαθών των Καραρρυτιών και, γενικότερον, της Ηπείρου.

Επι τούτοις, Διατελούμεν Μετ' ευχών και πολλής εν Κυρίω αγάπης Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ

+ Ο Δρυϊνούπολεως, Πωγωνιάς και Κονίτης ΣΕΒΑΣΤΙΑΝΟΣ.

ΚΑΛΑΡΡΥΤΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ, διμηνιαία πολιτιστική εφημερίδα του Συνδ. Καραρρυτιών «Η Πίνδος», Ιωάννινα (Μάιος- Ιούνιος '90)

—Με επιμονή και μεράκι φτιάχνεται αυτή η δεκαετή εφημερίδα μικρού σχήματος. Χρόνια μας την στέλνει ο ακούρατος αρθογράφος της κ. Ιωάννης Θεοχάρης από τα μέλη της επιτροπής που την εκδίδει. Η συμπλήρωση μας πενταετίας εκδόσεως των «Καραρρυτιωτικών Νέων» δίδει, νομίζω, εις τους αναγνώστες των, που δεν είναι Καραρρυ-

τινοί, αλλά ξένοι προς το ωραίο χωριό σας, την ευχάριστη ευκαιρία να σας συγχαρούν για την εξαίρετη εφημερίδα σας. Τα τοπικά περιοδικά και οι αντίστοιχες εφημερίδες αποτελούν όχι μόνο αξιολογικά βήματα, αλλά και γαλαξίες, τα οποία απασχολούν την περιφερειακή Ελλάδα, αλλά και πολύ ευχάριστα αναγνώσματα για ένα ευρύτερο κοινόν ανθρώπων, που θέλουν να πληροφορούνται τα νέα των επαρχιών μας και των χωριών μας.

Και τα «Καραρρυτιωτικά Νέα» προβάλλουν με πλήρη ενθουσιασμό και με θερμόν τονό τον αιτήματα του χωριού σας, αλλά συγχρόνως με την συχνή δημοσίευση λογοτεχνικών κειμένων εκράζουν μια γενικότερη πνευματική διάθεση αξία πολλής προσοχής.

Αισθάνομαι λοιπόν την επιθυμία να σας συγχαρώ και να ευχηθώ μακρόχρονη την ζωή της εφημερίδας σας.

Με πολλήν τιμήν ΠΕΤΡΟΣ ΓΑΕΖΟΣ

Αγαπητέ Κύριε Θεοχάρη,

Ευχαριστώ θερμά για τα «Καραρρυτιωτικά Νέα» και σας συγχαίρω για την πεντάχρονη εκδοτική τους ζωή. Μακάρι όλοι οι τόποι της πατρίδας μας να διέθεταν τέτοιους καλαίσθητες πολιτιστικές εφημερίδες, με τόσο ενδιαφέρον περιεχόμενο.

Όπως ξέρετε, εγώ γράφω μόνο για παιδιά.

Αν κάποιο απόσπασμα από οποιοδήποτε βιβλίο μου σας ενδιαφέρει και το βρίσκετε κατάλληλο για συνεργασία στην εφημερίδα, μπορείτε ελεύθερα να το δημοσιεύσετε.

Συγχαρητήρια και πάλη με φιλικούς χαιρετισμούς

Λότη Πέτροβιτς - Ανδρουτσόπουλου Συγγραφέας.

Αθήνα 20/11/1990

Αγαπητέ μου κύριε Θεοχάρη,

Η συμπλήρωση μας πενταετίας εκδόσεως των «Καραρρυτιωτικών Νέων» δίδει, νομίζω, εις τους αναγνώστες των, που δεν είναι Καραρρυ-

τινοί, αλλά ξένοι προς το ωραίο χωριό σας, την ευχάριστη ευκαιρία να σας συγχαρούν για την εξαίρετη εφημερίδα σας. Τα τοπικά περιοδικά και οι αντίστοιχες εφημερίδες αποτελούν όχι μόνο αξιολογικά βήματα, αλλά και γαλαξίες, τα οποία απασχολούν την περιφερειακή Ελλάδα, αλλά και πολύ ευχάριστα αναγνώσματα για ένα ευρύτερο κοινόν ανθρώπων, που θέλουν να πληροφορούνται τα νέα των επαρχιών μας και των χωριών μας.

Και τα «Καραρρυτιωτικά Νέα» προβάλλουν με πλήρη ενθουσιασμό και με θερμόν τονό τον αιτήματα του χωριού σας, αλλά συγχρόνως με την συχνή δημοσίευση λογοτεχνικών κειμένων εκράζουν μια γενικότερη πνευματική διάθεση αξία πολλής προσοχής.

Αισθάνομαι λοιπόν την επιθυμία να σας συγχαρώ και να ευχηθώ μακρόχρονη την ζωή της εφημερίδας σας.

Με πολλήν τιμήν ΠΕΤΡΟΣ ΓΑΕΖΟΣ

Αγαπητέ Κύριε Θεοχάρη,

Ευχαριστώ θερμά για τα «Καραρρυτιωτικά Νέα» και σας συγχαίρω για την πεντάχρονη εκδοτική τους ζωή. Μακάρι όλοι οι τόποι της πατρίδας μας να διέθεταν τέτοιους καλαίσθητες πολιτιστικές εφημερίδες, με τόσο ενδιαφέρον περιεχόμενο.

Όπως ξέρετε, εγώ γράφω μόνο για παιδιά.

Αν κάποιο απόσπασμα από οποιοδήποτε βιβλίο μου σας ενδιαφέρει και το βρίσκετε κατάλληλο για συνεργασία στην εφημερίδα, μπορείτε ελεύθερα να το δημοσιεύσετε.

Συγχαρητήρια και πάλη με φιλικούς χαιρετισμούς

Λότη Πέτροβιτς - Ανδρουτσόπουλου Συγγραφέας.

Αθήνα 20/11/1990

Αγαπητέ μου κύριε Θεοχάρη,

Η συμπλήρωση μας πενταετίας εκδόσεως των «Καραρρυτιωτικών Νέων» δίδει, νομίζω, εις τους αναγνώστες των, που δεν είναι Καραρρυ-

τινοί, αλλά ξένοι προς το ωραίο χωριό σας, την ευχάριστη ευκαιρία να σας συγχαρούν για την εξαίρετη εφημερίδα σας. Τα τοπικά περιοδικά και οι αντίστοιχες εφημερίδες αποτελούν όχι μόνο αξιολογικά βήματα, αλλά και γαλαξίες, τα οποία απασχολούν την περιφερειακή Ελλάδα, αλλά και πολύ ευχάριστα αναγνώσματα για ένα ευρύτερο κοινόν ανθρώπων, που θέλουν να πληροφορούνται τα νέα των επαρχιών μας και των χωριών μας.

Και τα «Καραρρυτιωτικά Νέα» προβάλλουν με πλήρη ενθουσιασμό και με θερμόν τονό τον αιτήματα του χωριού σας, αλλά συγχρόνως με την συχνή δημοσίευση λογοτεχνικών κειμένων εκράζουν μια γενικότερη πνευματική διάθεση αξία πολλής προσοχής.

Αισθάνομαι λοιπόν την επιθυμία να σας συγχαρώ και να ευχηθώ μακρόχρονη την ζωή της εφημερίδας σας.

Με πολλήν τιμήν ΠΕΤΡΟΣ ΓΑΕΖΟΣ

Αγαπητέ Κύριε Θεοχάρη,

Ευχαριστώ θερμά για τα «Καραρρυτιωτικά Νέα» και σας συγχαίρω για την πεντάχρονη εκδοτική τους ζωή. Μακάρι όλοι οι τόποι της πατρίδας μας να διέθεταν τέτοιους καλαίσθητες πολιτιστικές εφημερίδες, με τόσο ενδιαφέρον περιεχόμενο.

Όπως ξέρετε, εγώ γράφω μόνο για παιδιά.

Αν κάποιο απόσπασμα από οποιοδήποτε βιβλίο μου σας ενδιαφέρει και το βρίσκετε κατάλληλο για συνεργασία στην εφημερίδα, μπορείτε ελεύθερα να το δημοσιεύσετε.

Συγχαρητήρια και πάλη με φιλικούς χαιρετισμούς

Λότη Πέτροβιτς - Ανδρουτσόπουλου Συγγραφέας.

Αθήνα 20/11/1990

Αγαπητέ μου κύριε Θεοχάρη,

Η συμπλήρωση μας πενταετίας εκδόσεως των «Καραρρυτιωτικών Νέων» δίδει, νομίζω, εις τους αναγνώστες των, που δεν είναι Καραρρυ-

τινοί, αλλά ξένοι προς το ωραίο χωριό σας, την ευχάριστη ευκαιρία να σας συγχαρούν για την εξαίρετη εφημερίδα σας. Τα τοπικά περιοδικά και οι αντίστοιχες εφημερίδες αποτελούν όχι μόνο αξιολογικά βήματα, αλλά και γαλαξίες, τα οποία απασχολούν την περιφερειακή Ελλάδα, αλλά και πολύ ευχάριστα αναγνώσματα για ένα ευρύτερο κοινόν ανθρώπων, που θέλουν να πληροφορούνται τα νέα των επαρχιών μας και των χωριών μας.

Και τα «Καραρρυτιωτικά Νέα» προβάλλουν με πλήρη ενθουσιασμό και με θερμόν τονό τον αιτήματα του χωριού σας, αλλά συγχρόνως με την συχνή δημοσίευση λογοτεχνικών κειμένων εκράζουν μια γενικότερη πνευματική διάθεση αξία πολλής προσοχής.

Αισθάνομαι λοιπόν την επιθυμία να σας συγχαρώ και να ευχηθώ μακρόχρονη την ζωή της εφημερίδας σας.

Με πολλήν τιμήν ΠΕΤΡΟΣ ΓΑΕΖΟΣ

Αγαπητέ Κύριε Θεοχάρη,

Ευχαριστώ θερμά για τα «Καραρρυτιωτικά Νέα» και σας συγχαίρω για την πεντάχρονη εκδοτική τους ζωή. Μακάρι όλοι οι τόποι της πατρίδας μας να διέθεταν τέτοιους καλαίσθητες πολιτιστικές εφημερίδες, με τόσο ενδιαφέρον περιεχόμενο.

Τελειώνοντας εύχομαι ο Θεός να σας δίνει δύναμη και να σας φωτίζει, ώστε με την βοήθειά Του να συνεχίσετε την Έκδοσή της λαμπρής εφημερίδας σας επιτυχώς για το καλό των Καραρρυτιωτών και των Καραρρυτιών.

21 Νοεμβρίου 1990.

Με αγάπη και ευχαριστίες Χαρ. Κ. Κατσάνος Λυκαίωρχης του 5ου Λυκείου Ιωαννίνων.

21 Νοεμβρίου 1990

Αγαπητέ μου κ. Θεοχάρη

Χαίρετε πάντα την αγνή και πολλή χαρά που χαρίζει σ' όσους τον αγαπούν ο Θεός της χαράς Κύριος Ιησούς.

Έχω μπροστά μου τα «Καραρρυτιωτικά Νέα» αριθμός φύλλου 30.

Αυτό θα πει, ότι η πολιτιστική εφημερίδα σας συμπληρώσε πέντε χρόνια ζωής. Είναι φυσικότατο να δέχεσθε ευχές στην πέμπτη επέτειο της γεννησεώς της. Ας μην υστερήσω και εγώ.

Χρόνια πολλά να ζει, η χαριτωμένη, η δροσερή και καλή, η γιομάτη Ελλάδα και παραδόσεις εφημερίδα σας. Και θερμά τα συγχαρητήρια στα παιδιά της Πίνδου, που την φροντίζουν με στοργή.

Με την ευκαιρία να σας βεβαιώσω, ότι τα «Καραρρυτιωτικά Νέα» πολλούς διδάσκουν και παρακινούν ν' αγαπήσουν πιο βαθιά τον τόπο που γεννήθηκαν και είδαν το φως.

Λοιπόν, καλή συνέχεια της ωραίας σας προσπάθειας και σας χαιρετώ

Με αγάπη Χριστού.

ΕΥΣΤΑΘΙΟΣ Χ. ΜΠΑΤΣΑΣ

Θεολόγος Διευθυντής του περιοδικού: «Ο ΣΩΤΗΡ»

21 Νοεμβρίου 1990

Συνέντευξη στη σελ. 4

ΓΡΑΦΟΥΝ ΓΙΑ ΤΑ ΠΕΝΤΑΧΡΟΝΑ ΤΗΣ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑΣ ΜΑΣ

Νέα Σμύρνη,
23/11/90.

Φίλε κύριε Θεοχάρη
Ευχαριστώ για το ση-
μείωμα σας μέσα στα
Καλαρρυτιώτικα Νέα
και για την τιμή που
μου κάνετε να ζητήσετε
την γνώμη μου.

Συγχαρητήρια για τη
συμπλήρωση πενταετίας
από τη έκδοσή. Την εφη-
μερίδα σας την χαίρο-
μαι, για την διαλεγμένη
ύλη της και τις δειγ-
ματα ποιήσης υψηλού
επιπέδου που μας προ-
σφέρετε. Τα άρθρα, τα
διηγήματα και οι αναφο-
ρές στα τοπικά έθιμα εί-
ναι αξιοπρόσεκτες.

Η κατασκευή του
δρόμου και της γέφυρας
μ' έχουν παθιάσει, λες
και θα τα περνάω δυο φο-
ρές την εβδομάδα! Δεν
έχει σημασία! Η πρόο-
δος είναι που λογαριά-
ζεται και το τέλος της
μακροχρόνιας ταλαιπω-
ρίας. Επικροτώ τον
αγώνα σας και σας εύ-
χομαι αίσια έκβαση.

Τα δικά σας άρθρα τα
σχετικά με τον Καρα-
γύτες, τα βρίσκω δροσε-
ρά και ενδιαφέροντα.
Μας βγάζουν για λίγο
από το νέφος, την μό-
λυνση, το θόρυβο και τ'
άλλα κακά της Αθήνας
για να μας μεταφέρουν
σ' ένα κομμάτι αγνής και
πεντακάθαρης γης!

Σε ξεχωριστό φάκελο
σας στέλνω ένα από τα
τελευταία μου βιβλία
και σας εύχομαι Καλές
γιορτές.

Φιλικά
Νίτσα Τζώρτζογλου
Συγγραφέας.

Αθήνα 25 Νοεμβρί-
ου 1990

Αγαπητέ Κύριε Θεοχάρη,
Διαβάζω με ενδιαφέ-
ρον τα Καλαρρυτιώτικα
Νέα και σας ευχαριστώ
θερμά που έχετε την κα-
λωσύνη να μου στέλνετε
το φύλλο. Σας συγχαίρω
ιδιαίτερα για τον συγκη-
νητικό αγώνα σας να
κροατήσετε και να ενδυ-
ναμώσετε την πνευματι-
κή παράδοση της Πατρί-
δας μας, προσφέροντας
στους Καλαρρυτιώτες

και μη, γνώση και δύνα-
μη, πνευματικότητα και
ομορφιά.

Με φιλικούς
χαιρετισμούς
Γαλάτεια Σαράντη
Συγγραφέας.

Αθήνα 26.11.1990

Αγαπητέ κύριε Θεοχάρη,

Τα «Καλαρρυτιώτικα
Νέα» δε χρειάζονται
κρίσεις. Είναι τεκμήρια
πίστης, στοργής και σε-
βασμού στις ρίζες και
στις παραδόσεις της ιδι-
αίτερης πατρίδας της.
Και είναι και αποδεί-
ξεις θέλησης, που τις
στέριωνε το ήθος. Συγ-
χαρητήρια!

Συνεργασία δεν έχω
να σας δώσω. Όμως σε
2 «Καθημερινές» 16.7.89
και 23.7.89 έχω γράψει
2 χρονογραφήματα με
το τίτλο «Παραδοσια-
κά» τα οποία αναφέρο-
νται στο Μπουραζάνι
και στα Ζαγόρια. Τότε
είχαν κινήσει τόσο το
ενδιαφέρον, ώστε δεν
πρόφταναν να απαντώ
σε τηλεφωνήματα για το
πώς θα πήγαιναν εκεί οι
αναγνώστες μου. Αν νο-
μίζετε πως ταιριάζουν
στα Κ.Ν. τότε να σας
στείλω φωτοαντίγραφα.

Φιλικά
ΝΙΚΟΣ ΠΟΛΙΤΗΣ
Δημοσιογράφος-
Λογοτέχνης
Με την ευκαιρία καλές
γιορτές και καλύτερο το
1991.

Αθήνα 26 Ν/βρίου
1990.

Φίλε κε Θεοχάρη
Έλαβα τα «Καλαρ-
ρυτιώτικα Νέα» Σ/βρί-
ου- Οκτωβρίου 1990,
τριακόστο φύλλο της δι-
μηνιαίας εφημερίδας,
που με τόση φροντίδα
και στοργή την εκδίδετε
επί ολόκληρη πενταετία
με κύριο συντάκτη σας
τον ίδιο, αλλά και με
επιφανείς συνεργάτες,
παλαιότερους και νεότε-
ρους λογοτέχνες.

Αναφέρομαι σ' αυτό
το τελευταίο φύλλο, για
να εξάρω τα περιεχομε-

νά του: το δικό σας συ-
γκινητικό «Η ορμήνια
του Πατέρα», «Το Πνεύ-
μα της 28ης Οκτωβρίου»
του αλησμόνητου φίλου
μου Στράτη Μυριβήλη,
την «Ορθία ψυχή» του
Ι.Μ.Παναγιωτόπουλου
και κομμάτια «Ποίησης»
των Ακαδημαϊκών μας
και άλλων αξιόλογων
ποιητών και λογοτε-
χνών, με τελικό από σας
αφιέρωμα στον αειμνη-
στο Φώτη Κόντογλου, με
τον τίτλο «Το αϊβαλί, η
Πατρίδα μου».

Με συγχωρείτε που
άργησα να σας απαντή-
σω, αλλά η προχωρημέ-
νη ηλικία μου δεν μου
επιτρέπει πολύ το διά-
βασμα.

Με φιλικούς χαιρετι-
σμούς και ευχές για το
1991

Στάθης Σπηλιωτόπουλος
Επ. Πρόεδρος Μουσείου
και Κέντρου

Μελέτης του Ελληνικού
Θεάτρου.

28-11-1990
Αγαπητέ μου κ. Θεο-
χάρη

Με την συμπλήρωση
πενταετίας των «Κα-
λαρρυτιώτικων Νέων»
αισθάνομαι την ανάγκη
να συγχαρώ το πατριω-
τικό Σύνδεσμο Καλαρ-
ρυτών «Η Πίνδος» και
σας για την σπουδαία
αυτή εφημερίδα, με τό-
σες και αξιόλογες
συνεργασίες, που δύσκο-
λα τα συναντάει κανείς
σε ανάλογα έντυπα. Εί-
ναι συγκινητικό να βρί-
σκεis τέτοια πνευματική
και ψυχική έξαρση σε
μια γωνιά της Ηπείρου
μας.

Εύχομαι μακροημέ-
ρευση, για το καλό του
τόπου σας και γενικότε-
ρα της Ελλάδος.

Αν η οδική σύνδεση
για την οποία χρόνια
αγωνίζεστε πάει να συν-
δέσει το κεφαλοχώρι της
Πίνδου με την υπόλοιπη
χώρα η θανμάσιος εφη-
μερίδα του τη συνδέει
οπωδήποτε με την καρ-
διά της.

Καλές γιορτές
Με αγάπη
Νότης Ρυσσιάνος
Λογοτέχνης.

Ερμηνείας Φωτιάδου:

«ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΑ»

Ποιήματα. Γιάννενα 1990.

Η Συρρακιώτισσα Λογοτέχνης - Συγγραφέας
Ερμηνεία Φωτιάδου γράφει από το 1950. Μετά
από αρκετά έργα της Λαογραφικά, Ταξιδιωτικά,
διηγήματα, Μελέτες κ.ά. παρουσιάζει την ποιη-
τική της συλλογή «ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΑ». Βιβλίο κα-
λαιόηθο που περιλαμβάνει στις 48 σελίδες του
τριάντα ένα ποιήματα που διακρίνονται από το
λιτό, πηγαίο και παραδοσιακό ύφος.

Προλογίζει με αρμοδιότητα και πληρότητα ο
γνωστός Λογοτέχνης Δημοσθένης Κόκκινος.

Οι στίχοι της, που οι ρίζες τους είναι βαθι-
σμένοι στην ορεινή Ηπειρωτική παράδοση, με
ξάστερο πνεύμα και δεικτική παρατηρητικότητα,
με σαφήνεια και ζωηρή γραφή, με ωριμότητα και
οξυτάτη προσωπική έκφραση αποτυπώνουν πο-
λύπλευρα την καθημερινότητα με τις αγωνίες
της, τα προβλήματα, τα αδιέξοδα.

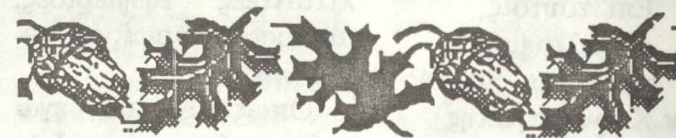
Καταγράφει με γνώση και μεράκι καντές αλή-
θειες και προβάλλει πειστικά και ουσιαστικά
ερωτηματικά που καθημερινά ξεπροβάλλουν στη
κοινωνία.

Έτσι ο προβληματισμός είναι άμεσος και με
δύναμη που μιλά κατευθείαν στις καρδιές.

Τα ποιήματα της όπως «Η ισορροπία της οι-
κονομίας», «Αίτη», «Δέντρο μοναχό στο δά-
σος», «Βία», «Οι τυχεροί κάτοικοι του μακρινού
χωριού», «Ήταν εκείνος κι ήμουν εγώ» κ.ά. πη-
γάζουν από γνήσια και αγνά βιώματα με δημι-
ουργικό κόπο, διεισδυτική αναζήτηση και απλό-
τητα αναδεικνύοντας την ανησυχία του ανθρώ-
που για το που πάμε.

Ολόκαρδα την ευχαριστούμε και βαθειά συ-
γκινημένοι της σφίγγουμε το χέρι.

Θ.Μ.

«ΚΑΛΑΡΡΥΤΙΩΤΙΚΑ ΝΕΑ»
ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

— * —
εκδότης: ΠΑΤΡΙΩΤΙΚΟΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ
ΚΑΛΑΡΡΥΤΩΝ «Η ΠΙΝΔΟΣ»
ΛΑΜΠΟΒΙΤΑΛΗ 3 * ΤΗΛ. 37.440 * ΓΙΑΝΝΙΝΑ

— * —
Συντάσσεται από επιτροπή

Πληροφορίες - Επιμέλεια Εκδόσεως:
κ. Θεόδωρος Μπαργιάννης
τηλ. (0651) 25.561

— * —
Τα έξοδα εκτύπωσης και διακίνησης της εφημερίδας,
καλύπτονται από τις προαιρετικές εισφορές μελών
και φίλων μας.

— * —
Τυπογραφεία:
Γ. ΔΟΥΒΑΛΗ - Ε. ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ
28 Οκτωβρίου 41 * ΤΗΛ. 20.544 * ΓΙΑΝΝΙΝΑ

Η ΑΙΩΝΙΑ ΜΗΤΕΡΑ

Φίλος μανιώδης κυ-
νηγός, μας διηγόταν το
εξής απίστευτο γεγο-
νός:

«Δεν πηγαίνει και-
ρός, όταν ένα πρωί εί-
χα πάει κυνήγι μαζί με
το σκύλο μου. Είχα ση-
κωθεί νύχτα, όπως πά-
ντοτε, και ενώ είχε έρ-
θει το μεσημέρι δεν εί-
χα κτυπήσει ακόμη τι-

να ψάχνει, να στέκει,
να μυρίζεται τον αέρα
και πάλι να ψάχνει.

»Περνούσαμε μέσα
από ένα δάσος με δέ-
ντρα μεγάλου κορμού.
Ξαφνικά σε μια στιγμή
τί νομίζετε να έγινε;
Πάνω από έναν κλάδο
πέφτει κάτω ένα μικρό
πουλάκι. Δεν χωρούσε
αμφιβολία πως ο μι-

αυτοθύσιος. Στην ου-
σία η πράξη αυτή της
μητέρας ήταν μια κω-
μική παραφροσύνη. Τι
ημπορούσε να κάμει
αυτό το αδύνατο πλά-
σμα;

Καθώς όρμησε
μπρός στο ανοιχτό
στόμα του μανιασμέ-
νου επιδρομέα, χτυ-
πούσε με τέτοια ορμή
τα φτερά της, ώστε ο
παλληκάρης μου τα σά-
στισε και υποχώρησε
σχεδόν τρομαγμένος
από την ανέλπιστη επί-
θεση. Στο μεταξύ βρήκα
την ευκαιρία να τον
συγκρατήσω και να
αποσυρθώ άπρακτος.

Σκεφτόμουν ώρα
κατόπιν τα ψυχολογικά
ελατήρια που ώθησαν
την μάνα σ' αυτή της
την πράξη. Γιατί δεν
πίστευε βέβαια στο δυ-
νατό της σωτηρίας του
παιδιού της. Τι ζητούσε
λοιπόν; Τι άλλο παρά
να πεθάνει πρώτη, απο-
φασιστική πρόμαχος
του παιδιού της κι
ύστερα ας γίνει ότι θέ-
λει;»

Ο ομιλητής σταμά-
τησε, ενώ όλοι μείναμε
συλλογισμένοι.

Στο νου μας, όπως
ήταν επόμενο, ήρθαν η
γυναίκα και ο ρόλος
της σ' αυτό τον κόσμο.
Ήρθε στο νου μας η
θεία της αποστολή να
είναι η μητέρα όλου
του πληθυσμού του κό-
σμου. Και το κυριώτε-
ρο, πως εκπτελεί το θεί-
κό του έργο λειτουργεί
με τόσο θερμή αυτοθυ-
σία.

Κάποιος από την
παρέα μας συνώψισε
επιγραμματικά τις σκέ-
ψεις όλων μας:

— Αγαπητέ μας κυ-
νήγε, στη ιστορία σου
που μας διηγείσαι μας
έδειξες ένα τυπικό πα-
ράδειγμα της πιο αγυ-
στερόβουλης αγάπης
που υπάρχει στον κό-
σμο. Γιατί στη ουσία
δεν ακούσαμε την ιστο-
ρία ενός πουλιού, αλλά
γνωρίσαμε την αιώνια
μητέρα και τον αγώνα
της για το παιδί της!

Κ. Ρωμαίος

ΠΟΙΗΣΗ ΓΙΑ ΤΗ ΜΗΤΕΡΑ

Η ΜΑΝΑ ΞΑΓΡΥΠΝΑΕΙ

Εσθίεσαν σιγά σιγά
τα λίγα φώτα του χωριού
και δεν ακούς στην ερημιά
παρ' ένα γαϊγίσια σκυλιού.

κοιμάται το χωριό βαθιά,
και μεσ' την νύχτα το βουνό
σαν φάντασμα αποπάνω του
το παραστέκει σκοτεινό.

Και λάμπει λάμπει ο ουρανός
και κάποιο αστέρι σβήνει.
Σαν ποιά ψυχούλα να' σβησε
στις νύχτας την γαλήνη;

Γλυκύτατη μάνα

Ένα σπιτάκι του χωριού
μονάχα δεν κοιμάται.
Εκεί το φως του φεγγαριού
πούς ίσκιος να πλανάται,

κι όλο πηγαίνει κι έρχεται;
Μην κάνει εκεί νυχτέρι
και ράβει η κόρη τα προικιά
για το χρυσό της ταίρι;

Ο γεωργός μην ξύπνησε
να δει τα ζωντανά του,
που αναχαράζουν καθιστά
στη δρόνα του αποκάτου;

Δεν είν' η κόρη ουδ' ο ζευγάς
στα ζωντανά που πάει,
κόπεται ο γιός μονακριβός
κι η μάνα ξαγρυπνάει!

Αλέκος Φωτιάδης

Σ' ΑΦΗΝΩ ΓΕΙΑ, ΜΑΝΟΥΛΑ ΜΟΥ

Σ' αφήνω γεία, μανούλα μου, σ' αφήνω γεία, μη-
τέρα,
έχετε γεία, αδερφάκια μου και σεις ξαδερφοπού-
λες.

Θα φύγω, θα ξεπτεντώ, θα πάω μακριά στα ξένα.
Θα φύγω, μάνα και θα 'ρθώ, μα μην πολυλιπιέ-
σαι.

Από τα ξένα, όπου βρεθώ, μηνύματα σου στέλνω
με τη δροσιά της ανοιξής, την πάχνη του χειμώνα
και με τ' αστέρια τ' ουρανού, τα ρόδα του
Μαΐου.

Θενά σου στέλνω μάλαμα, θενά σου στέλνω ασήμι,
θενά σου στέλνω πράγματα π' ουδέ τα συλλογιέ-
σαι.

— Παιδί μου, πάινει στο καλό, κι όλοι οι άγιοι
κοντά σου
και της μανούλας σου η ευχή να 'ναι για φυλαχτό
σου,

να μη σε πιάνη βάσκαμα και το κακό το μάτι.
Θυμήσου με, παιδάκι μου, κι εμέ και τα παιδιά
μου.

μη σε πλανέψη η ξενιτειά και μας αλημονήσης.
— Κάλλιο, μανούλα μου γλυκειά, κάλλιο να σκά-
σω πρώτα,

παρά να μη σε θυμηθώ στα έρημα τα ξένα.

Δημοτικό Τραγούδι

ΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΗΜΕΡΩΝ

ΤΟ ΘΑΥΜΑ ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΩΝ

Από έξω ο βόγγος του ανέμου και το σφύριγμα τ' άγιου βοριά, από μέσα τα δάκρυα της μάνας που ραγίζουν την κάθε καρδιά.

Παντού μαύρο σκοτάδι απλωμένο, γύρω χιόνι σκεπάζει την γη, ο βοριάς παγωμένος φυσάει και μαραίνει την κάθε ζωή.

Ησυχία παντού βασιλεύει, δεν ακούγεται μια φωνή, μόνον τ' άγρια γαβγίσματα του σκύλου και τ' ανέμου η άγρια βοή.

Ξημερώνει εορτή Χριστουγέννων, εις την ώρα της νύχτας αυτή δεν ευρίσκεται έξω κανένας όλα ύπνον κοιμούνται βαθύ.

Αλλά όχι. Στην άγρι' αυτή νύχτα μια δύστυχη μάνα αγρυπνά, στο κρεβάτι τ' αρρώστου παιδιού της χλωμοπρόσωπη γέρνει σιγά.

Μα τα μάτια γεμάτ' από δάκρυα, ωσάν όνειρο που έχει πτερά, στο χλωμό προσώπια του βλέπει την ζωή του να φεύγει αργά.

Χρόνια τώρα πολλά που ήταν χίρα κι απ' τα τρία της όλα παιδιά, το μικρότερο της έμενε τώρα, και αυτό αρρωστημένο βαριά.

Ντάν, ντάν, ντάν, η καμπάνα χτυπάει με ρυθμό, με αρμονία πολύ στην αγία εκκλησία να πάνε τους πιστούς Χριστιανούς προσκαλεί.

Και η μάνα, του χάρου το θύμα, το κρεβάτι αφήνει αλαφρά, στα κονίσιμα πάει δακρυσμένη και προσεύχεται στην Παναγιά.

«Παναγιά μου», λέει, «συ π' απόψε το Σωτήρα του κόσμου γεννάς, το παιδί μου τ' άρρωστο σώσε, το αγόρι μου κάνε καλά».

Ένα τόχω, μονάχο στο κόσμο, κι αν το χάσω κι' αυτό, τότε πια τι θα γίνω η έρημη μονάχη και χωρίς προστασία καμιά;»

Πολλές ώρες εστάθ' εκεί πέρα κι' όταν πάνω εσηκώθη σιγά, το σκοτάδι ήταν πια διαλυμένο και η μέρα επρόβαλλ' αργά.

Το παράθυρ' ανοίγει με δάκρυα στο πεζούλι του παν' ακουμπά, το κεφάλι στηρίζει το χέρι και την πάλλευκη φύση κυττά.

Οι χωριάτες εκείνη την ώρα, γελαστοί και γεμάτοι χαρά, με βαριά πανωφόρια ντυμένοι εγύριζαν απ' την εκκλησιά.

Εδώ έβλεπε μάνες, στα χέρια να βαστούν χαρωπές τα παιδιά, τα μικρά εγγονάκια οδηγούσαν εκεί, γέροι με άσπρα μαλλιά.

Και νηκύνοντας βλέμα δειλιάς εις τον θόλον του μαυρ' ουρανού, προσευχή μυστική ψιθυρίζει και τον τύπον ποιεϊ του σταυρού.

«Δοξασιμένο το όνομα», λέγει, «τον Χριστού μας». «Αμήν», απαντά μια άλλη φωνή από μέσα παιδική, ασθενής, μα γλυκιά.

Στρεφ' η μάνα η δύστυχη πίσω, μια ελπίδ' απ' το νου της περνά. Στρέφει, βλέπει γερό το παιδί της. Ω βουλή του θεού ιερά!

Στην αγκάλη του πέφτει με δάκρυα, με γλυκά το σκεπάζει φιλά. Δεν είν' όνειρο. Όχι είν' αλήθεια... Ω φτωχού, υπέρτατη χαρά!

Γιός-μάνα, κι' οι δύο αγκαλιασμένοι τον Δεσπότη Θεόν ευλογούν, τον Πανάγαθο Πλάστη, που κάνει δυστυχείς και φτωχούς να χαρούν.

Γ. ΒΕΡΙΤΗΣ

Στον τόπο μας με τους ανθρώπους μας

1. Τα μάτια της μάνας

Λαγαρά, καστανά, κοντυλάτα τα μάτια της μάνας βλέπουν πολλά, όχι μόνο στη επιφάνεια, αλλά και στο βάθος. Ξεχωρίζει ψυχικές καταστάσεις, και βλέπει με τα «άγρυπνα μάτια της ψυχής της». Δε θα ξεχάσω το τηλεφώνημα, ένα απ' τα σηµαδιακά τηλεφωνήµατα του χωριού µας.

Η μητέρα στο τηλεφωνείο των Καλαρρυτιών, ο γιός σε τηλεφώνω της Λάρισας.

—Θανάση τι κάνεις; ρωτάει με καημό η Καλαρρυτιώτισσα.

—Καλά μητέρα, έχουμε κούραση από το βίος, τα βαμπίκια ξέρεις.

—Τί έχεις; Δεν σε βλέπω καλά.

—Δεν ακούγεται, μάνα, η φωνή μου; Τηλέφωνα της κακιάς ώρας.

—Η φωνή σου ακούγεται καθαρά, εσύ δεν είσαι καλά. Τί σου συμβαίνει; θερµάθηκες, σου συμβαίνει κάτι να κατέβω, λέγε. Μόνο μην μου κρύβεις την αλήθεια.

Η κουβέντα γινόταν το κατακαλόκαιρο εφέτος. Γύρω κόσμος, φωνές παιδοµάνι, γέλια, κόσμος πολύς. Κι όμως η μητέρα του Θανάση είχε δει τον άρρωστο γιό της και μέσα απ' την φωνή του. Και είχε δίκιο στη ανησυχία της.

Πόση αγάπη, πόση στοργή, πόσος πόνος στον απέραντο κόσμο απ' το άκουσμα του τηλεφώνου να διαγνώσει, να διαπιστώσει μια πραγματικότητα, την άρρωστη κατάσταση της υγείας του βλασταριού της. Πρόκειται για μυστηριακό φαινόμενο, που ομορφαίνει τη ζωή και την νοηματοδίδει. Εκπροσωπεί το μεγαλείο της μητέρας, που όλοι αναγνωρίζουμε από τις προσωπικές μας ανάλογες εμπειρίες. Μπορεί ο καθένας να έχει πολλές αμφισβητήσεις για πολλά στη ζωή, μπρος στα ιερά και τα όσια δεν μπορεί, κι ένα από αυτά είναι η μοναδική ύπαρξη της μάνας, με την αγάπη και την στοργή της η επαφή μας είναι άμεση και καθημερινή.

3. Η Θεία Ευτυχία

Η Ευτυχία αγαπούσε τα ζώα, τα πουλιά, τα φυτά, τα δάση, τους θάμνους, τα νερά, τους βράχους, τη βροχή, τα χιόνια, τα σπαρτά, τις σοδειές τα πάντα, ιδιαίτερα τους ανθρώπους και αναμεσα τους τις μονάδες.

—Γιατί αυτή η προτίμηση Ευτυχία; Ρωτούσε η φίλη της η Ειρήνη.

—Γιατί η μάνα είναι η βασίλισσα της ζωής, όπως συμβαίνει στο μέλισσι.

Τ' αστρί, η πουλία, ο ήλιος στην ομορφιά δεν της παραβαγνίζουν. Αυτά χορεύουν και πορεύονται νυχτοήμερα στον ουρανό, η μητέρα προσφέρει ζωή Ζωντάνια, συνέχεια στο ανθρώπινο γένος. Είναι η φύτρα μας. Ανεξίχιστη η βούληση του Παντοδυνάμου Θεού, που τα ταίριασε έτσι όμορφα.

—Δε λέω Ευτυχία έτσι είναι, είναι ένας ήρωας της ζωής, αλλά η αξία της δε σταματά αυτού αν δούμε κατάματα τα πράγματα.

—Για λέγε, για συνέχεια.

—Να, λέω, η φροντίδα της μας διαμορφώνει, μας κάνει καλούς ανθρώπους, χωρίς να ξεχνάω ότι καμιά φορά η αδυναμία της ή η αδιαφορία της το αντίθετο κάνει. Εξαιρέσεις.

—Όλα Ευτυχία, είναι αλυσίδα οι παλιοί λέγαν « σκύλα από μαντρί και γυναίκες την παρακολουθούσαν μ' ανοιχτό το στόμα, γιατί τους συμπλάνωνε με τον εαυτό τους. Δεν παρακολουθούσαν επιφάνειες, αλλά προβληματισμούς, γιατί η Καλαρρυτιώτισσα γυναίκα είναι προβληματισμένη απ' την ζωή και τον αγώνα της ζωής. Διαθέτει τη διαλεκτική της νοικοκυρσύνης στο αίμα της.

2. Το σεντούκι της θυγατέρας

Πολυφαμελίτισσα η οικογένεια. Μεγάλη η χάρη του Θεού! Πολλή δουλειά, πολλές έγνοιες, πολλά έξοδα, αλλά και πολλές χαρές. Η κυρά Ουρανία είχε έξι κοπέλες και ένα γιό. Φίδια ζώναν την σκέψη της, όταν σκέπτονταν: Πώς θα τις παντρεύει; Πώς θα τις βάλει κάτω από τον ίσκιο ενός άξιου και τίμιου άντρα. Την παρηγορούσε η σκέψη «έχει ο Θεός» και έπαιρνε κουράγιο και δύναμη και τα έβγαζε πέρα με αρετή κι αξιοδία και η βεβαιότητα πως είχε κοπέλες από ήθος διαμάντια.

Μόλις άρχισε η μεγάλη να πάει στο Δημοτικό άρχισε και ζώστηκε τον αργαλειό για την Ζωή, που την φώναζαν Ζωίτσα. Διάλεγε μαλλί ρούντο, συμβουλευόταν την πεθερά της που ήταν μόνη στις φυσικές βαφές κι άρχισε τα προικιά της.

—Ουρανία, γρήγορα άρχισες τα προικιά, άσε να μαγαλώσουν πρώτα, να τρανέψουν τα κορίτσια και σιγά σιγά θα γεμίσουν με τα προικιά τα σεντούκια.

—Δίκιο μάνα, αλλά και πως βλέπεις είμαι μονάξια, εσύ μένεις με το άλλο παιδί πρέπει από τώρα να αρχίσω, ώστε να έρθει η καλή η ώρα όλα να είναι στη θέση τους. Βλέπεις δυο χέρια έχω.

—Δίκιο, απαντούσε η πεθερά της, πως θα τα βγάλεις πέρα;

Η ευλογημένη η δουλειά, με την βοήθεια του Θεού, έβγαλε απ' τη χρυσοχέρα Ουρανία καλλιτεχνήματα αμίμητα, ασύγκριτα. Κι ήρθεν η ώρα η καλή και τα καλύτερα παλληκάρια του χωριού ζήτησαν σε γάμο τα κορίτσια κι άνοιξαν μια συνοικία σπίτια. Τελευταίος παντρεύτηκε ο Σωτήρης κατά το παλιό Ηπειρώτικο έθιμο, πρώτα οι αδερφές στο γάμο και μετά τα αδέρφια.

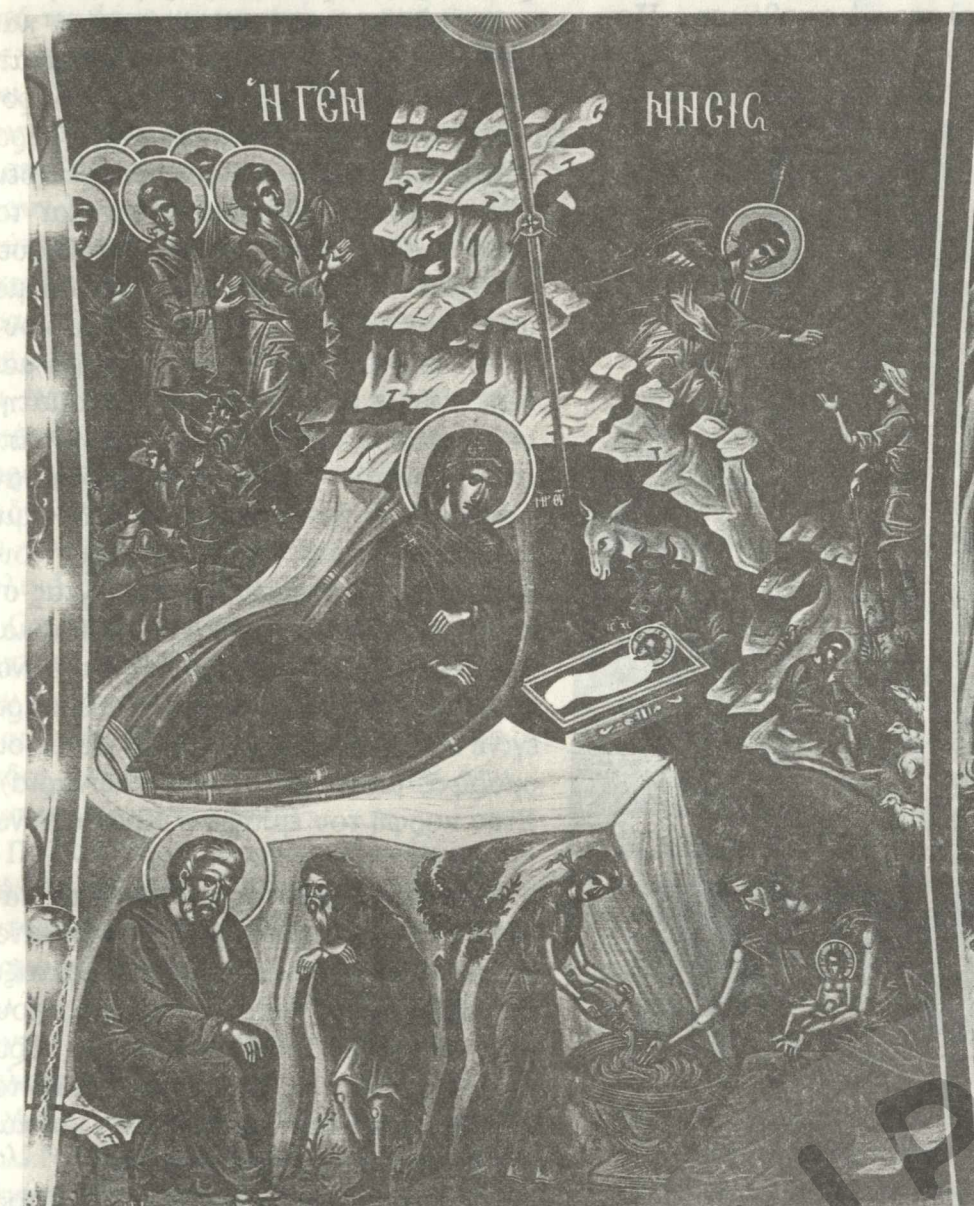
Όλος αυτός ο μόχθος, καλλιέργησε στην κυρά Ουρανία μια ευγένεια ζωής, απ' την χαρά της δημιουργίας, που φάνταζε σε γιορτές στα σαλόνια των παιδιών της και στέγνωσαν σπιτικά με όνομα.

4. Χριστουγεννιάτικη νύχτα κοντά στο τζάκι

Δύο κούτσουρα και πυροστόξυλα από πουρνάρι όλα μαζί είχαν δώσει στο τζάκι γιορταστική όψη.

Νύχτα, έξω χιόνιζε και μια ησυχία κουκούλωνε δρόμους, σπίτια και δέντρα.

Απόψε παιδιά μου τώρα και 1990 χρόνια ένα αστέρι λαμπερό οδηγούσε τους Μάγους της Ανατολής για να βρούν στη σπηλιά την Παναγία μας που είχε γεννήσει το Χριστό μας.

Δια χειρός μοναχής Ολυμπιάδος

Στο σπίτι όλοι χαίρονταν κι η μπουχαροποδιά φάνταζε γύρω απ' τις φλόγες.

Η καρδιά κι ο νους ξεμάκρυνε απ' την θαλπωρή του τζακιού και πτερούγιζε μακριά, πολύ μακριά, πήγαινε πίσω αιώνες. Η πορεία δύσκολη. Είμαστε μικροί και το μυαλούδακι μας λίγα συγκράτησε απ' όσα ο καλός μας δάσκαλος μας είχε μιλήσει για την γέννηση του Χριστού μας στο σχολείο.

Η μητέρα μας, είχε τελειώσει τις δουλειές του σπιτιού, είχε περιποιηθεί τα ζώα στο στάβλο και κοντά μας μάντεψε την περιέργειά μας για την μεγάλη Χριστουγεννιάτικη νύχτα. Το ενδιαφέρον μας το διάβασε στα μάτια μας.

Κι απλά άρχισε να μας λέει: Σαν

5. Το Χριστόψωμο

Το χωριάτικο ψωμί σπανίζει. Τώρα ελάχιστα χαίρονται τη γεύση του. Γίνονταν από σιτάρια χωρίς λιπάσματα. Αλέθονταν στους παραδοσιακούς νερόμυλους, όπου δεν καταστρέφονταν τα χρήσιμα συστατικά του. Ζυμώθηκαν με μεράκι και με φυσική ζύμη. Όλα διέθεταν τις προϋποθέσεις ενός

(Συνέχεια στην σελ. 10)

ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ

Ο ΠΟΙΜΕΝΙΚΟΣ

Μα κι Εσύ με αγάπησες
μ' αγάπη πιο μεγάλη
μιαν αγάπη που όμοια της
στον κόσμο δε είν' άλλη!
Δε σ' έχω διαλέξει εγώ,
μα Εσύ μ' έχεις διαλέξει.
Και στα βάθη μου έγραψες
την υπερούσια λέξη.
Τ' Όνομά Σου τ' ακριβό
μέσα μου τόχεις γράψει,
και κανένας δεν μπορεί
να οβήσει ή να τ' αλλάξει.
Τ' Όνομά Σου τ' ακριβό
μέσα μου τόχεις γράψει,
και μια σπίθα μυστική
στα βάθη μου έχεις θάψει,
κι όλο μέσα μου θέρμη
και ζωντάνια σαλεύει.
Κι η καρδιά μου πάντα Εσέ
διαπεύει και λατρεύει.
Μα φτωχή είν' η προσφορά
—και φλόγα η σπίθα αν γίνει—
στης δικής σου μπρος στοργής
το φλογερο καμίνι.
Άπειρη κι αμέτρητη
η αγάπη Σου για μένα.
(Πες μου την παραβολή
για τον καλό ποιμένα!)
Πες μου το Τραγούδι σου
για τον καλό τσομπάνο
που γυρνά σε ρεματιές
και σε κορφές απάνω,
πρόθυμος να στερηθεί
να χτυπηθεί, να πάθει
για να βρεί το πρόβατο
που τούφυγε κι εχάθη.
Πήρε την αγκλίτσα του
και κίνησε απ' την στάνη,
με λαχτάρα αναρωτά
σ' όποια καλύβα φτάνει.
Ψάχνει κάθε πατουλιά
και βράχο και ρουμάνι,
στο λιβάδι, στην πηγή,
στο βαρυνό, στο χάνι.
Έτρεξε, πληγώθηκε,
τον ρίχτηκαν οι λύκοι,
τον κυνήγησε η νυχτιά
και τον θανάτου η φρίκη.
Δίψασε και σκέβρωσε,
τον στέγνωσαν η πείνα
έχασε κι ο νους του πια
τη μέρα και το μήνα.
Έπεσε, σηκώθηκε,
σταλάζει αίμα και ιδρώτα.
—Θέ μου, και να τόβρισκε,
και νάτανε σαν πρώτα!
Τέλος, ω άφραστη χαρά
κι ανεπίκτητη ευτυχία!
κι ω της γης και τ' ουρανού
πρωτόφαντη ευχή
Να τ' αγαπημένο του
το πρόβατο και πάλι!
Μεσ' τους βάτους πόμπλεξε
σαλεύει το κεφάλι.
Έσκυψε και τ' άρπαξε,
τ' αγκάλιασε με θέρμη,
το χαϊδεύει, το φιλά,
στον ώμο του το παίρνει.
Το χροιάφι όλης της γης
κρατάει, θαρρείς, στην πλάτη!
Ρίχτηκε σφυρίζοντας
στο πρώτο μονοπάτι.
Τρέχει τον κατήφορο
και κράζει απ' την χαρά του.
Κάπου στέκει μια στιγμή
να τ' απιθώσει κάτου,
κι ω ουρανέ, με ποιά στοργή
σκύβει και το κυττάει,
πως κι εκείνο αντάμα του
χορεύει και γιορτάζει.
Πως τον γλείφει ευγνώμονα,
χαϊδεύεται σιμά του,
σαν τραγούδι λυτρωμού
μοιάζει το βελασμά του.
Τόσφιξε, τ' αγκάλιασε,
και δρόμο ξαναπαίρνει,
—τι γοργός
ο γυρισμός!—
στη στάνη του
το φέρνει.
Φίλοι του και μπιστικοί,
δικοί του και παιδιά του,
κράζετε, χορεύετε,
χαρήτε στη χαρά του!

Γ. ΒΕΡΙΤΗΣ

Ο ΧΙΟΝΙΣΜΕΝΟΣ ΕΛΑΤΙΑΣ

Δεν είναι παραμύθι, τότες με τα μάτια
σα διάβαινα χειμώνα μεσ' τα ελάτια
πατώντας χιονισμένα μονοπάτια...

Πέρασε από τα σύννεφα μια αχτίδα,
σκορπίστη μεσ' το δάσος κ' είδα, κ' είδα
τη μαγεμένη του ονείρου πατρίδα.

Κρύσταλλα μύρια κρέμονταν στα κλώνια
από τα κατάσπρα ελάτια, τα αιώνια
τα χρώματα τα μύρια και τα χιόνια.

Τα μάτια μου στο θάμα αυτό σφαλί-
σαν
από τα χρώματα τα εφτά, που χύσαν
οι ηλιαχτίδες που στα κρύσταλλα
σκορπίσαν.

Μα τα λαμπρά τ' αξέχαστα παλάτια
οι ίδιες αχτίδες σβύσαν απ' τα μά-
τιας
λνώσαν τα χιόνια, μαύρισαν τα ελά-
τια.

ΤΑΚΗΣ ΚΑΡΡΑΣ

Ο έλατος, η ελάτη, το έλατο, τα έλα-
τα.

Όταν προφέρεις αυτά τα ονόματα η
σκέψη αμέσως ανηφορίζει στους πιο
τρανούς και ψηλούς βουνότοπους:
Παρνασσό, Γκιώνα, Βαρδούσια, Άγρα-
φα, Καρπενήσι, Τζουμέρκα, την Πίνδο
ολόκληρη.

Είναι το ολόδροσο και θαλερό δέ-
ντρο, που κυριαρχεί στις υψηλές κορφές
και τις πλαγιές των βουνών της Ρούμε-
λης, της Δολοπικής, της Αθαμανικής και
Τυμφαίας Πίνδου. Τα έλατα ξεπλώνον-
ται σ' όλα σχεδόν τα Ελληνικά βουνά,
από τον Πάρνωνα και τον Ταΰγετο έως
τα σύνορα κί' από την Ήπειρο και την
Κεφαλλονιά, έως τον Άθω και το Παγ-
γαίο. Από ένα ύψος 700 περίπου μέτρα
πάνω από την θάλασσα έως τις αλπικές
κορφές των βουνών μας.

Χαίρετ' ο πείκος τις δροσιές
κι' ο έλατος τα χιόνια...

Τραγουδάει η δημοτική μούσα για να
υποδηλώσει την ορεινή αναρχία του
ελάτου στα «ψηλώματα» που πέφτουν τα
πολλά τα χιόνια.

Το μαγικό όραμα του χιονισμένου
ελατιά τραγουδάει σ' ένα από τα δασικά
τραγουδία του ο αξέχαστος ποιητή μας,
ο Δασολόγος Τάκης Καρράς. Το παρα-
θέτουμε στην αρχή αυτής της βιογραφίας.

Κάποια απόβροχη μέρα του Οκτώβρη
ταξίδευα από την δυτική Φθιώτιδα για το
Καρπενήσι. Πίσω από τη ράχη του
Τυμφηστού ποζάρει η φαντασμαγορική
έκθεση του πρασίνου σε δύο συνεχόμε-
νους πίνακες. Τα βαθυπράσινα και περή-
φανα έλατα, με την παγερή μαυρίλα τους,
αγνάτευαν από τις κορφές του βουνού
την χαρούμενη χλωρασιά των καστανό-

Ο ΕΛΑΤΟΣ

ΣΕΡΑΦΕΙΜ Κ. ΤΣΙΤΣΑΣ

λογγων και των δρυμών, που πανηγυ-
ρίζει πιο κάτω στη λάμψη της ξανθής κί-
ανουχοπράσινης φυλλωσιάς τους. Ουρά-
νια τόξα την ώρα εκείνη στεφάνωναν τις
ολόφωτες εξωτικές πλαγιές σε μια απε-
ρίγραπτη φυσιολατρική αποθέωση... Πο-
λύ εύστοχα οι ντόπιοι ονομάζουν κελε-
νιά, τον ελατιά της περιοχής. Το τοπω-
νύμιο διασώζει την ομηρική ονομασία κε-
λενός, που σημαίνει κατάμαυρος. Η μαν-

ρίλα του ελατιά αυτού τονίζεται στην
αντίθεση με τ' ανοιχτά χρώματα των συ-
νεχόμενων φυλλοβόλων δέντρων, της κα-
στανιάς και των δρυών.

Η παγκόσμια γενιά του ελάτου περι-
λαμβάνει κάπου 28 είδη. Από αυτά τα
τρία απαντούν στην Ευρώπη. Στην πα-
τρίδα μας εκτός από τον ντόπιο έλατο,
που λέγεται Κεφαλλονίτικος, κί' απαντάει
από την Πελοπόννησο μέχρι την Όρθη,
βόρεια του βουνού αυτού συνεχίζει την
εξαπλώση του ένα νόθο είδος ελατου-
υβρίδια τα λένε οι ειδικοί- που προέρχε-
ται από την διασταύρωση του ντόπιου
Κεφαλλονίτικου ελάτου, με το Ευρωπαϊκό
έλατο που ονομάζεται κτενοειδής (επειδή
οι βελόνες του είναι σε διάταξη όπως τα
δόντια της χτένας), που κατεβαίνει ανό-
θετος από τις Άλπεις και τα Καρπάθια
εως την Σερβία και την Βουλγαρία. Νο-
τιότερα νοθεύεται με το δικό μας.

Τα κλωνάρια του ελάτου διαμορφώ-
νονται σε οριζόντια πατάματα γύρω από
τον κορμό του και δημιουργούν την έκτα-
κτη και ιδιόρρυθμη μορφή του δέντρου.
Τα όμορφα αυτά κλαδιά- μπάτσες ή λα-
τσούρια ονομάζονται από τους ορεινούς
μας- τα έκοβαν τα παλιά χρόνια οι κτη-
νοτρόφοι και σχημάτιζαν ολόκληρες πα-
νύπλες, θημωνιές για την χειμερινή τρο-
φή των γιδωπορβάτων. Αυτός ο ανελέη-
τος κλάρος είχε σακατέψει τους ελατιά-

δες μας, που φάνταζαν, όσοι γει-λληνικοί ελατιάδες. Τους πιο
τόνευαν με χωριά, με στανοτόπαλλους έχει η Ρούμελη και τους
και γιδωμάντρια σαν δάση τηλεγρα-τιο λίγους η Μακεδονία. Στα νη-
φικών στύλων, ανάστησαν δηλαδή μας —κί' εξαίρεση την Εύβοια
κορμών, χωρίς κλωνάρια. και την Κεφαλλονιά — δεν υπάρ-

Για την οριζόντια διάταξη των ελάτων. Ο ξένος που θ' αντι-
κλώνων των ελάτων επιχωριάζει κρύσει να μαυρίζουν στα Λευκά
αυτή η λαϊκή παράδοση: Κάποιος της Κρήτης σιλουέττες δασι-
γύριζε ο Χριστός διασπασμένος στα ψηλά δέντρων έως τα 1800 μ. ψηλά θα γε-
βουνά. Ο γιδάρης και γελαδάρης, που είλασθεί, αν τα πάρει για έλατα. Γιατί
χαν τα κοπάδια τους εκεί αρνήθηκαν να πλοούστατα πρόκειται για αιωνόβια κυ-
πεταχθούν ως την πηγή να του φέρονται ρίσσα. Τρίτος έρχεται ο έλατος
νερό. Τους καταράστηκε μαζί με τα γιδωτήν έκτασι των ελληνικών δασών —
και τα γελάδια τους. «Κακιά μύγα καίετ' ας δρυς και τα πείκα — και πρώ-
στρέγγλα να τα κολήσει. Να π' λαλάτος στην παραγωγή του τεχνικού ξύ-
κοντά τους και να μην σώνετε...» Ο προ-ου. Οι Ρουμελιώτες υλοτόμοι διακρί-
βατάρης όμως που συνάντησε πιο πέρανουν δυο ποικιλίες ελάτων, τα αφρο-
έτρεξε πρόθυμος να τον υπηρετήσει έλατα και τα κρανοέλατα. Τα πρώτα
και ο Χριστός ευλόγησε αυτόν και τ' έχουν λευκότερο και αφράτο ξύλο. Τα
κοπάδι του. Αφού λοιπόν ξεδίπλωσε δεύτερα σκούρο, πυκνότερο και στερε-
συνέχισε την πορεία του. Στο δρόμότερο ξύλο, γι' αυτό ονομάστηκαν
απάντησε τότε τον Σατανά, που κου-κρανοέλατα, δηλαδή με ξύλο γερό σαν
βολούσε στον ώμο του ένα μακρύ μα-της κρανιάς. Ένας μέτριος έλατος βγά-
δέρι. Μόλις είδε τον Χριστό, σταμάτη-ει ένα κυβικό μέτρο — η ξυλεία με-
σε, στύλωσε όρθιο το δοκάρι κ' είπ' ας έλπει με τον όγκο της κί' όχι με το
στον Χριστό ν' ανέβη στην κορφή, ανάρτος — πριονιστή ξυλεία, εξήντα δη-
μπορεί, για να πιστέψει στην δυναμική τετράμετρες σανίδες με πλάτος
του. Ο Χριστός κάρφωσε γύρω του 20 πόντους και πάχος δυό. Έχουν συ-
οριζόντιες σκαλωσιές και πατώντας σ' ολικό βάρος 550 με 600 κιλά.
αυτές, ανέβηκε. Τότε έγινε το θαύμα. Ονομαστοί είναι οι ελατιάδες της
Βλάστησε το ξερό πάτερο και έγινε ένα βυτίνας, του Περτουλίου, του Φουρνά,
πανώριο δέντρο, ο έλατος. Το δοκάρι του Ασπροποτάμου, που διαχειρίζο-
έγινε ο κορμός του κ' οι σκαλωσιές οίγται —σε πρότυπες δασοπονικές μο-
ομορφες μπάτσες του (τα κλωνάρια) γάδες — υποδειγματικά, από την Δημ.
Στην κορφή του έμπηξε ο Χριστός ένα δασική Υψηροσία.

Πολλές φορές, όταν κοπή η κορφή του
Υότερα ο Χριστός κατέβασε το Σα-λάτου, τα πλάγια κλαδιά του παίρνουν
τανά στη ρεματιά κί' έφτιασε το βάτο-κατακόρυφη ανάπτυξη και το δέντρο
με τα πολλά τ' αγκάθια και τον διάταξη-διαμορφώνεται τότε σαν πελώριο μανου-
ν' ανεβή αυτός τώρα, με τη σειρά του κί' ας με τα κηροπήγιά του. Έτσι σχηματί-
στην κορυφή. Παιδεύτηκε πολλή ώρα-ονται στους ελατιάδες μας οι όμορφοι
ο αντίχριστος, ως που έσοκαε από το πολυέλατο.

Από τις βελόνες του ελάτου στάζει
πολλές φορές μια ζαχαρόδηκτη ουσία, το
μάννα, όπως συμβαίνει και με κάμποσα
άλλα — δασικά και μη — φυτά. Στις
ιδιες βελόνες του, όπως και στη φλούδα
και στα κουνουνάρια του, υπάρχει και
ρετίνη, η «ελατόπισσα», το λατορέταινο.
Ετο ξύλο όμως του ελάτου δεν υπάρχει
ρετίνη, όπως υπάρχει στα πεύκα. Χάπια
από ελατόπισσα θεωρούνται θεραπευτι-
κά. Καθαρίζουν το αίμα. Ο Διοσκουρί-
δης γράφει: «Έστι δε πάσα ρητίνη (τερε-
βινθίνη, ελατίνη, πευκίνη) θεραπευτική,
μαλακτική, διαλυτική, ανακαρκινική ταις
φθίσεσιν εν εκλεκτοίς καθ' εαυτήν ή μετά
μέλιτος ανακαθαίρουσα και τα εκ θώρα-
κος... μίγνυνται δε και εμπλάστρους και
μαλάγμασι και πλευρού αλγίμασι βοηθεί
καθ' εαυτήν επιχρισθείσα και επιτιθεμέ-
νη...»

Σύμφωνα με την ίδια λαϊκή παράδοση
ο έλατος παραπονέθηκε στο Χριστό ότι
εκεί στα ψηλά βουνά, που τον έβαλε, δε-
θα μπορεί να βαστάει το χειμώνα τα ρέ-
σια, δηλαδή τα κουνουνάρια, μαζί με τα
πολλά και βαριά χιόνια. Ο Χριστός βρή-
κε δίκιο το παράπονό του κι άρισε, όταν
κάνει βαρυχειμωνιά, να μην καρπίζει.
Έτσι η καρποφορία των ελατιάδων απο-
τελεί πρόγνωση για το βαρύ ή ελαφρύ
χειμώνα. Αυτό βεβαιώνει κι η γνωμική
λαϊκή σοφία που άκουσα στ' Άγραφα:

Πολλά ρέτσια, λίγα χιόνια.
Λίγα ρέτσια, μπόλικα χιόνια.

Σε 3.250.000 στρέμματα ανέρχονται οι

Ο ΕΛΑΤΟΣ

ΣΕΡΑΦΕΙΜ Κ. ΤΣΙΤΣΑΣ

γικό φυτό που το μοίραζαν στο λαό σε
ειδικές ιερές τελετές και το διατηρούσαν
σαν φυλακτό, όπως περίπου τα δικά μας

Ερυθρελάτη στον «Ελατιά» της Δράμας

επιτάφια λουλούδια, τα βάγια και τα βα-
σιλικά του Σταυρού, που μοιράζονται
στις εκκλησίες.

Το αφέτημα του ιερού θεωρείται πολύ
καλό φάρμακο για τους διαβητικούς.
Αλλά και για πολλές άλλες αρρώστει-
ες η λαϊκή «βοτανολογία» τον έχει για
σπουδαίο φάρμακο τον ιερό. Σταματάει
τις αιμοπτύσεις καταπνίγει τις επιλη-
πτικές, υστερικές και ψυχονευρικές διε-
γέρσεις, τις μικρανίες, τις κλιμακτήριες
διαταραχές. Παρασκευάζεται αφού στου-
μπιστεί καλά —σε σκονάκια, σε χάπια 1-
2 κόκκων, όπως επίσης σ' εκχύλισμα
από φύλλα και νεαρούς βλαστούς σε
αναλογία 400-500 γραμμ. που βράζουν σε
τριπλάσιο νερό. Τ' αφήνουμε και σώνε-
ται (αφού το φιλτράρουμε) ώστε να γίνει
πυκνό σιρόπι, το οποίο πίνουμε σε δό-
σεις 3-4 τη μέρα.

Ο Θεόφραστος ονομάζει τον έλατο
άγριο, ορεινό, φιλόφυκτο, ορθοφυά, αεί-
φυλλον. Σύμφωνα με την αρχαία μυθο-
λογία η Ελάτη ήταν αδελφή του Ωτου
και του Εφιάλτου, που μεγάλωσαν μια
οργιά το χρόνο. Όταν πέθαναν, η αδελφή
τους ήταν απαρνηγόρητη, τους θρηνούσε
νύχτα-μέρα. Οι θεοί την λυπήθηκαν και
διαίωνισαν την θλίψη της μεταμορφώνον-
τάς την στο ομώνυμο σόσκιο και δρο-
σερό δέντρο, την Ελάτη. Σύμφωνα με άλ-
λο μύθο, ο Έλατος ήταν γιος του Αρκάδα
και της νύμφης Ερατούς. Γεννήθηκε στην
Κυλλήνη. Όταν οι Φλεγέδες πήγαν να κα-
ταλάβουν τους Δελφούς, ο Έλατος
έσπευσε σε βοήθεια του ιερού Μαντείου
κί' εγκαταστάθηκε στη Φωκίδα, όπου
ίδρυσε την Ελάτεια (Παυσαν. Αρχαδ.

111), την μεγαλύτερη πόλη της Φω-
κίδας (μετά τους Δελφούς), τα ερεί-
πια της οποίας βρισκονται κοντά
στη σημερινή κωμόπολη Δραχμάνι,
που πήρε τ' όνομα της αρχαίας πό-
λης Ελάτεια. Ο Θεός του φωτός
Απόλλων, επειδή ήταν προστάτης
των ελατιάδων και των αρχαίων αλ-

σών, λεγόταν Ελάτης και Αλοηνός.

Μερικά δέντρα ελάτου είναι πολύ μα-
κρόβια. Στη Σκωτία σώζεται ένας έλατος
ηλικίας 2000 ετών περίπου. Έχει πε-
ρίμετρο κάπου 30 μ. Και στον τόπο
μας αναπτύσσονται μερικά έλατα σε
τεράστια δέντρα. Ως τα τελευταία χρό-
νια ζούσε, τρεις ώρες έξω από την
Αρτοτίνη της Δωρίδας, ένας τεράστιος
έλατος, ο έλατος της «Καρυάς» στον
οποίο λημέριαζε πολλές φορές ο Θα-
νάσης Διάκος. Τον αναφέρει η δημο-
τική μούσα των κλεφτών:

Όλα τα δέντρα την ανγή δροσιά 'ναι
φορτωμένα

και μένα τα ματάκια μου δάκρυα γε-
μισμένα...

Μέσ' στις Καρυάς τον Έλατο κάθετ'
ο Σκαλτσόδημος

με την Κρυστάλλω στο πλευρό, με τη
Μπαμπалуπούλα.

Ο Διάκος απ' τη μια μεριά κι ο Γού-
λας απ' την άλλη.

Ο Διάκος ο σταυραδεφρός στα μάτια
την τηράει...

Οι βελόνες του ζουν 8 με 10 χρόνια.

Γι' αυτό είναι αείφυλλος. Ανήκει στα
κωνοφόρα δέντρα, μαζί με τα πεύκα, τα
κυμαρίσια και τα κέδρα.

Εκτός από τον δικό μας έλατο και τον
Ευρωπαϊκό κτενοειδή υπάρχει και ο κόκ-
κινος έλατος, η ερυθρελάτη, που σχημα-
τίζει στον τόπο μας μοναδικό δάσος, κά-
που 50.000 στρέμματα, κοντά στα σύνορα
Μακεδονίας - Θράκης. Είναι ο περίφη-
μος «Ελατιάς» (τουρκ. Καρά - Ντερέ)
της Δράμας, ο νοτιότερος ακραίος σταθ-
μός του δένδρου αυτού στην Ευρώπη. Το
επιστημονικό του όνομα είναι Picea
exelsa δηλαδή...υψηλοτάτη, όχι βέβαια
για την αρχοντική της καταγωγή — αφού
η τάξη των κωνοφόρων περιλαμβάνει τις
πιο μακρόβιες και γιγάντιες μορφές του
φυτικού Βασιλείου — αλλά για τα μεγά-
λα ύψη, μέχρι 50 μ. των κορμών της.

Έχει ευρύτερη εξάπλωση στην κεντρι-
κή και βόρεια Ευρώπη, όπου αποτελεί
ένα από τα σπουδαιότερα για τη δασο-
πογία των χωρών αυτών δασικά δέντρα.
Σχηματίζει πολύ υψηλούς και κυλινδρό-
μορφους κορμούς με μεγάλη απόδοση,
ένα με δυό κυβικά μέτρα το χρόνο στο
στρέμμα παραγωγή ξύλου. Αυστηρώς,
όπως είπαμε δεν προχωρεί στις χώρες
του νότου.

Στον «Ελατιά» της Δράμας, μαζί με
τον κόκκινο έλατο απαντούν και ο κοι-
νός μας έλατος, η δασική πεύκη, η ξβύα
και λίγη σημύδα (Betula) που μοιάζει με
τη λεύκα και σχηματίζει αξιόλογα δάση
στην Ευρώπη. Η ξυλεία του ευρωπαϊκού
ελάτου φέρεται στο εμπόριο με το όνομα
τάννε, ενώ τον κόκκινου ελάτου είναι
γνωστή με τ' όνομα φίχτε.

ΣΕΡΑΦΕΙΜ Κ. ΤΣΙΤΣΑΣ

Κάθισμα τῷ Ὁρθρῷ τῶν
Χριστῶ γεννητῶν

Δεῦτε, ἴδωμεν πιστοί,
πῶς ἐγεννήθη ὁ Χριστός·
ἀκροθιτέωμεν λοιπὸν
ἐνθα ὁδεύει ὁ ἄσκηρ,
μετὰ τῶν μάγων ἀναδελφῶν τῶν βασιλέων.
Ἄγγελοι ὑμῶσιν
ἀκαταπαύστως ἐκεί·
πρωτέρως ἀβραυχῶσιν
ᾧδῃν ἐπαύσιον.
Δόξα ἐν ὑψίστοις λέγοντες
τῷ σήμερον ἐν σωτηρίᾳ τεχθέντι
ἐκ τῆς Παρθένου
καὶ Θεοῦ ὁκῶ
ἐν βηθλεέμῃ τῆς Ἰσραήλ.

Καλὰ Χριστὸγεννη Εὐφρόσυνο τό κέο ἔδς

Φωτογραφικό αρχείο

Παρακαλούμε όλους τους συγχωριανούς μας που έχουν παλιές φωτογραφίες —προπολεμικές— Καλαρρυτιωτών (σχολικές, στρατού, γιορτῶν, εκδηλώσεων, τοπίων κ. ά.) να μας τις δανείσουν για λίγες ώρες, ώστε να τυπώσουμε το αρνητικό τους (φίλμ) και θα τους τις επιστρέψουμε εντελώς ανέπαφες.

Κατ' αυτόν τον τρόπο θα βοηθήσουμε να δημιουργήσει ο Σύνδεσμός μας Καλαρρυτιωτικό φωτογραφικό αρχείο, το οποίο τμηματικά θα δημοσιευθεί από την εφημερίδα μας. Για σχετικές διευκρινίσεις τηλεφωνήστε στο (0651) 25.561 κ.Θεόδωρο Μπαργιάννη.

Το Χριστουγεννιάτικο Τραπέζι

Συνέχεια από την 2η σελ.

του. Ούτε και τώρα αφήνει ανεκμετάλλετη την ευκαιρία που του παρέχεται με την παρουσία ενός συμβόλου, του Χριστουγεννιάτικου ψωμιού, που, αφού έγινε με ετοιμασία αιδική και αφού θεωρείται ιερό, πρέπει για τούτο, συλλογούνται, και να ξέρει κάτι από τις άγνωστες και τις ανεξερευνήτες βουλές της Μοίρας.

Μπορούμε να τελειώσουμε με το εξής συμπέρασμα, στο οποίο μας οδηγούν όλες οι πιο πάνω λεπτομέρειες.

Πλάι στο πανηγυρισμό για την μεγάλη γιορτή, μοναδική έγνοια στους Έλληνες αγρότες δεν είναι το πως τα πυργώσουν το τραπέζι με ψητές γαλοπούλες και με κρέατα πολλά. Άσβηστη, ακόμη και την μέρα της με-

γάλης γιορτής, τους παρακολουθεί η ανησυχία για τον αγώνα και τους κινδύνους της ζωής τους. Θυμούνται τα ζώα τους, που τόσο τους βοηθούν, και τα γεωργικά τους σύνεργα, που τόσο τους είναι απαραίτητα. Θυμούνται ακόμη και τους άλλους, τους ζητιάνους, και προνοούν και γι' αυτούς, φυλάγοντας τους προτακαβολικά μια από τις πιο καλές μερίδες. Ο ζητιάνος στη Ελλάδα θεωρείται άγγελος Κυρίου και το ρήμα «αγγελίζω» σημαίνει βοηθώ κάποιο επαίτη, άρα δίνω βοήθεια στο άγγελο που μεταμορφωμένον σε ταπεινό ζητιάνο μου τον στέλνει ο Κύριος για να με δοκιμάσει. Μήπως όμως ανάλογο δεν γινόταν και στον αρχαίο Ελληνισμό; Τότε ο «πατήρ ανδρών τε θεων τε» και ο άλ-

λος άγγελος των Ολυμπίων θεών, ο Ερμής, μεταμορφωμένοι σε ταπεινούς και άγνωστους στρατοκόπους, χτυπούσαν μάταια τις πόρτες των αχάριστων θνητών, όπου στο τέλος έφταναν στην φιλόξενη καλύβα του Φιλήμονος και της Βαυκίδος. Άξιζε να σωθούν και οι δύο τους από τον κατακλυσμό που κατάρτιε τους άλλους αχάριστους— έτσι στη γοητευτική του ιστορία μας διηγείται ο Οβίδιος.

Πλάι στο μεγάλο σεβασμό για το γεγονός της γιορτής, προσπαθούν οι χωρικοί μας να εκμεταλλευτούν την περίσταση για να μάθουν πως μπορούν να καλυτερέψουν και την δική τους μοίρα. Η μαντική είναι ένας εύκολος και γνώριμος στη Ελληνική φυλή δρόμος, που

Δια χειρός Μοναχής Ολυμπιάδος

Την 6η Δεκεμβρίου στους Καλαρρύτες εορτάστηκε από τους ντόπιους και πολλούς Γιαννιώτες που ανέβηκαν γι' αυτό το λόγο στους Καλαρρύτες ο προστάτης του χωριού μας και του ιστορικού Πατριωτικού Συνδέσμου Καλαρρυτιτών «Η ΠΙΝΔΟΣ».

Σ' όλους τους Καλαρρυτιώτες και τους φίλους του χωριού μας:

ΧΡΟΝΙΑ ΠΟΛΛΑ

φέρνει προς τα εκεί.

Σε όλες όμως τις φροντίδες, από το όνομα του Χριστουγεννιάτικου τραπέζιού (που το λένε «Της Παναγίας το τραπέζι» ή «του Χριστού τα γεννητούρια») και από το όνομα του ψωμιού το Χριστόψωμο, έως και την αιτιολογία της φατιάς, της αναμμένης με τα «Χριστόξυλα», παντού όλα, ονόματα και πράξεις, δεν παύουν να έχουν αρμονικά ενοποιηθεί μαζί με το θρησκευτικό συναισθήμα. Η έκφραση του συναισθήματος αυτού, με το γραφικό τρόπο που πραγματοποιείται στα πιο πάνω έθιμα, μπορεί από έναν σημερινό λογιθοθερμένον άνθρω-

πο της βιομηχανοποιημένης εποχής να ερμηνευτεί ότι πολλή κλείνει μέσα του απέλεια και αντίληψη αναχρονιστική. Για τον ερμηνευτή όμως του λαϊκού πολιτισμού, τα πιο πάνω έθιμα είναι εκδήλωση μιας αληθινά θρησκευόμενης λαϊκής ψυχής, που έχει, παράλληλα, πλούσιο απόθεμα από λατρευτικό ρομαντισμό και από «ανθρωπιά». Και μόνο του το τελευταίο δεν είναι διόλου μικρή διατίσταση. Γιατί μας αποκαλύπτει μιαν αρετή, που είναι όχι μόνο χριστιανική, αλλά και γνήσια ελληνική.

Κ. Ρωμάλος
«Κοντά στις ρίζες»